

TREBALL FINAL DE GRAU EN TRADUCCIÓ I INTERPRETACIÓ

TRABAJO FINAL DE GRADO EN TRADUCCIÓN E INTERPRETACIÓN

Departament de Traducció i Comunicació

TÍTOL

La traducció dels referents culturals en les versions subtitulades a l'espanyol i català del film *Rise of the Guardians* (Peter Ramsey, 2012)

Autora: Laia Arrufat Violeta

Tutor: José Luis Martí Ferriol

Data de lectura: setembre 2015

Resum:

En aquest treball analitzarem les estratègies utilitzades en la subtitulació dels referents culturals tant al català com a l'espanyol de la pel·lícula *Rise of the Guardians* (Peter Ramsey, 2012). Es tracta d'una pel·lícula d'animació basada en personatges populars de la cultura anglosaxona. La traducció dels referents culturals és un dels grans problemes, als que s'ha d'enfrontar sovint un traductor. L'objectiu és transmetre als espectadors la mateixa sensació que els produeix el text original. Però, durant aquest procés s'han de prendre decisions guiades cap a una traducció més estrangeritzant o cap a una més familiaritzant. Quan es tradueix no només es fa entre llengües, sinó també entre cultures i és en aquest sistema on pertanyen el referents culturals. Classificarem aquests referents seguint les categories d'Igareda (2011) i analitzarem la seua traducció segons les nou estratègies de Pedersen (2005). A més, realitzarem un estudi comparatiu entre la subtitulació d'aquests referents al català i a l'espanyol i comprovarem quines són les estratègies predominants i les menys escollides durant el procés traductor. A més, en l'apartat teòric farem un repàs de la història de la subtitulació i mencionarem les seues característiques formals més importants per a la traducció.

Paraules clau:

Referents culturals, subtitulació, traducció, estratègies i categories.

ÍNDEX

Resum:.....	2
Paraules clau:.....	2
INTRODUCCIÓ.....	4
Motivació personal.....	4
Objectius	4
Preguntes d'investigació.....	5
Estructura	5
Objecte d'estudi.....	6
PRIMERA PART: REVISIÓ TEÒRICA.....	7
Capítol 1: La subtitulació.....	7
1.1 Definició.....	7
1.2 Història.....	7
1.3 Característiques.....	8
Capítol 2: Categories de traducció.....	10
Capítol 3: Estratègies de traducció.....	12
SEGONA PART: ANÀLISI PRÀCTICA.....	15
Capítol 4: Metodologia de la investigació i objecte d'estudi.....	15
4.1 Procediment.....	15
4.2 Marc analític.....	16
4.3 Justificació de la selecció del corpus.....	16
4.4 Fitxa d'anàlisi.....	18
Capítol 5: Anàlisi del corpus.....	19
Capítol 6: Resultats i conclusions.....	26
Capítol 7: Bibliografia.....	31
LLISTAT DE TAULES	
TAULA 1: Recompte d'estratègies de subtitulació de referents culturals en espanyol i català.....	26
TAULA 2: Recompte de categories de referents culturals en espanyol i català.....	27
ANNEXES.....	35
Annex 1: Fitxes dels referents culturals de la pel·lícula:.....	35
Annex 2: Taula d'Igareda (2011).....	56
Annex 3: Conversa amb el traductor audiovisual (Lluís Comes).....	59
Annex 4: Traducció del llibre de William Joyce (català i espanyol):.....	61

INTRODUCCIÓ

Motivació personal

Hem decidit dedicar aquest treball de fi de grau a la traducció dels referents culturals, en especial a estudiar les estratègies utilitzades en la subtitulació dels referents culturals.

En primer lloc hem escollit la subtitulació, perquè és la modalitat de traducció audiovisual preferida per l'autora i no ha estat molt tractada en treballs de fi de grau amb corpus en català. Per un altra banda, hem decidit tractar els referents culturals, perquè és un tema molt ampli i complex.

La traducció dels referents culturals planteja molts enigmes i per tant, desperta l'interès tant d'alumnes com de professionals de la traducció. A quants professionals i estudiants de la traducció ens passa, que al mirar una pel·lícula pensem en com serà la versió original, com serà el doblatge a una altra llengua o com seran els subtítols...

Per tant, en aquest treball pretenem endinsar-nos en el món de la traducció dels referents culturals i analitzar de quina manera s'han portat a terme concretament en aquesta pel·lícula. La pel·lícula que hem escollit no és excessivament coneguda en el món de les pel·lícules d'animació, però ens ha despertat un gran interès per la forma en què tracta els referents culturals. Aquesta presenta gran diversitat en la subtitulació dels referents culturals, entre les tres llengües que analitzarem en el treball. Per tant, hem escollit un corpus ric en referències amb el que es pot treballar àmpliament en aquest tema.

Objectius

Aquest treball recull dos objectius principals i un secundari. El primer objectiu principal és analitzar les estratègies que s'han utilitzat en la subtitulació dels referents culturals, per una banda al català i per l'altra a l'espanyol, en aquesta pel·lícula, seguint el model de les 9 estratègies de Pedersen (2005): l'equivalent oficial, la retenció, l'especificació i els seus dos tipus; l'explicitació i l'addició, la traducció directa, la generalització, la substitució i l'omissió.

El segon objectiu principal pretén comparar entre les dues llengües (català i espanyol) les estratègies de traducció utilitzades per a la creació dels subtítols, pel que fa als referents culturals.

Finalment, l'objectiu secundari serà analitzar com influeixen les característiques formals de la subtitulació en la traducció dels referents culturals d'aquesta pel·lícula.

Preguntes d'investigació

Amb l'anàlisi de totes les fitxes corresponents a la subtitulació dels referents culturals tractarem de respondre a les següents preguntes d'investigació: Quines són les estratègies i categories més i menys predominants en la creació dels subtítols dels referents culturals d'aquesta pel·lícula?

Per un altra banda, com farem una comparació entre la subtitulació dels referents culturals al català i a l'espanyol tractarem de respondre també a la pregunta d'investigació següent: Quines són les principals diferències en les estratègies utilitzades, per a la subtitulació dels referents culturals d'aquesta pel·lícula entre aquestes dues llengües?

Per últim, conclourem amb la pregunta: Podem extraure algun criteri per a la subtitulació dels referents culturals d'aquesta pel·lícula?

Estructura

Aquest treball està dividit en set capítols estructurats en dos parts ben diferenciades: la revisió teòrica i l'anàlisi pràctica.

En el primer capítol donarem una definició de subtitulació i parlarem molt breument de la seua història i característiques. A continuació en el segon capítol, tractarem la traducció dels referents culturals i de les diferents categories de traducció, que hem utilitzat per a classificar els referents en l'anàlisi (Igareda, 2011). Al tercer capítol ens fixarem en la traducció dels referents culturals especialment en la subtitulació i de les estratègies que utilitzarem també posteriorment en l'anàlisi (Pedersen, 2005).

En l'anàlisi pràctica, capítol 4, presentarem la metodologia de la investigació i objecte d'estudi, que engloba el procediment, les fases d'investigació, el marc analític, la justificació del corpus i la fitxa d'anàlisi.

Al capítol 5, redactarem l'anàlisi del corpus, mitjançant el model de fitxes que exposem al capítol anterior.

Al capítol 6, inclourem les conclusions i els resultats extrets de l'anàlisi del corpus i intentarem respondre a les preguntes d'investigació anteriorment plantejades.

Finalment, el capítol 7 inclourà tota la bibliografia consultada per a la realització del treball, seguida dels annexes.

Objecte d'estudi

La pel·lícula escollida és l'*Origen dels Guardians* (*Rise of the Guardians*) dirigida per Peter Ramsey i estrenada el 2012. Es tracta d'una pel·lícula d'animació basada en la col·lecció de llibres de William Joyce, «Els Guardians de la Infància» (*The Guardians of Childhood*). Els protagonistes de la pel·lícula: Jack Gebrat, el Conill de Pasqua, el Pare Noel, la Fada de les Dents i Sandy, es reuneixen per a salvar els somnis i les esperances dels xiquets. Per a l'anàlisi dels subtítols hem treballat en el DVD original, el codi del qual és SP 118930 i la distribuïdora és DreamWorks. Aquest DVD inclou el doblatge al català i espanyol, la subtitulació al català, espanyol i anglès i els subtítols del comentari de la pel·lícula a l'espanyol i anglès.

PRIMERA PART: REVISIÓ TEÒRICA

Capítol 1: La subtitulació

1.1 Definició

Eduard Bartoll (2012: 64) presenta una definició, que recull totes les variants possibles per a la subtitulació, a diferència d'altres estudiosos anteriors:

Escrit que recull de manera sincronitzada els elements verbals d'un text audiovisual, tant orals com visuals, i — segons els destinataris— també els acústics no verbals, tot abastant les possibilitats que ofereix la traducció interlingüística o la intralingüística.

Encara que la modalitat de subtitulació per a sords s'inclou en la definició, no la tractarem en aquest treball.

1.2 Història

Com diu Bartoll (2012: 71), els subtítols han anat avançant segons el seu suport físic. Des del cel·luloide, conegut com a cinema, la televisió, el vídeo, el DVD, junt als videojocs, disc làser i Blu-ray, fins a l'ordinador i els subtítols electrònics.

El 1903, amb *Uncle's Tom Cabin*, apareixen els primers intertítols i el 1909, a l'època del cinema mut, els primers subtítols projectats com a rètols. Amb *The Jazz Singer* (1927), es produeix l'aparició del cinema sonor i també els primers subtítols com es coneixen actualment.

A mitjan anys cinquanta el mètode d'impressió de subtítols millora amb la composició tipogràfica fotogràfica i més tard amb la informatitzada. La impressió dels subtítols al cel·luloide no és fa fins al 1930. Actualment, el sistema que s'utilitza és el làser i s'està produint el pas del cel·luloide al suport digital, amb la qual cosa, els subtítols es combinen amb el material audiovisual digital mitjançant programari específic.

La primera pel·lícula subtitulada al català es projecta en un cicle de cinema, al 1931, segons Romaguera (1992: 103). Amb l'esclat de la Guerra Civil, es paralitza el cinema en català tant doblat com subtitulat i no és fins al 1965, quan s'autoritza el cinema comercial parlat en català. Malgrat les lleis que promulgaven que s'afavoria la subtitulació al català, el mercat del cinema queda bloquejat i controlat per les divisions espanyoles de les grans distribuïdores.

Per als subtítols en televisió es feia servir el procés de subtitulació òptica. Posteriorment, apareixen els generadors de títols i al 1981, els subtítols electrònics. També als anys huitanta apareix l'altre sistema de subtitulació en televisió; el teletext. Al 2010, es va deixar d'emetre amb el sistema analògic i es va començar a utilitzar la TDT.

El format vídeo, que tingué gran importància en els huitanta, es substitueix pel DVD i actualment ja pel Blu-ray. La televisió és el mitjà que més subtítols ofereix al català, i els DVD van en augment, gràcies a l'acord entre Televisió de Catalunya i les distribuïdores.

El subtítols electrònics aparegueren amb la finalitat d'abaratir els costos de producció dels films i per respectar les imatges del film, alterades quan s'imprimeixen els subtítols, especialment amb el làser. També tenim el cas dels sobretítols per a òpera o teatre, que es llancen manualment. Des de l'any 1991 el Gran Teatre del Liceu ofereix subtítols en català per a les seues obres.

Finalment, un altre tipus de subtítols que han sorgit a Internet són els anomenats, *fansubs*. Es tracta de subtítols fets per aficionats, que es penjen a Internet de dues maneres; enregistrats junt a les imatges i com a arxius de text.

1.3 Característiques

Les característiques textuais dels subtítols, segons Bartoll (2012: 127), depenen del canvi del canal oral a l'escrit i de la influència de les imatges en l'elaboració dels subtítols i les característiques formals de l'espai disponible, la durada, la lletra, l'estil i la mida dels subtítols.

La subtitulació requereix una sèrie d'adaptacions, ja que el discurs escrit presenta convencions diferents de l'oral. La llengua escrita és més limitada quan pretén recollir l'anomenada oralitat fingida, no espontània i prèviament elaborada i a més, no tots els actes de comunicació oral presenten el mateix grau de puresa.

Gottlieb (1997: 112-113) afirma que el subtitulador es pot trobar complicacions com: pauses, discurs superposat, entonació, dialecte, entre d'altres.

Segons Bartoll (2012: 127), les imatges permeten estalviar text del subtítol i de vegades són restrictives, ja que no es pot contradir el que mostren. En principi s'intenta que els canvis de subtítol coincidisquen amb els canvis de pla, però no sempre és possible quan aquests no coincideixen amb les intervencions.

L'espai dels subtítols depèn del ritme de lectura dels espectadors i del fet de convertir el text oral en escrit. El nombre de caràcters normalment no supera els 36, es determina per la durada i per la segmentació i el nombre de línies d'un subtítol no hauria de ser major de dos. El tipus de lletra més utilitzat és arial, ja que és de pal sec i fàcil de llegir i l'estil el normal, encara que la cursiva també té un ús important en la subtitulació.

Capítol 2: Categories de traducció

Per a la categorització dels referents culturals d'aquest treball ens hem basat en la proposta d'Igareda (2011). Tanmateix, com que l'extensió del treball és limitada, inclourem la taula de categories d'Igareda en l'apartat d'annexes.

En el seu treball, Igareda (2011: 19), presenta un model de categories per a l'anàlisi dels referents culturals amb el qual analitza la traducció dels referents culturals de dos textos literaris traduïts de l'espanyol a l'alemany i a l'anglès. Com Igareda assegura (2011: 29), aquest model és aplicable a qualsevol obra de qualsevol any o cultura i combinació lingüística, ja que recull diferents propostes d'anàlisi, diverses teories, treballs i estudis sobre aquest tema.

Per a Igareda resulta fonamental durant el procés traductor entendre el concepte de cultura, ja que en tota traducció es produeix una doble operació: comparar cultures i comparar llengües. Per aquest motiu, la traducció dels elements culturals és fonamental per establir entitats i facilitar l'enteniment intercultural. Quasi tots els autors coincideixen, com afirma Igareda (2001: 14), en dir que el traductor té un caràcter de mediador entre cultures. Els referents culturals són, segons Igareda (2011: 15), el reflex, en la llengua, de la visió del món d'una cultura. Fan referència a la cultura, la gastronomia, l'estil de vida, els costums...

Normalment, durant la traducció des d'una llengua dominant cap a una minoritària (en el sentit de poder) es tendeix a l'estrangerització front a la naturalització o domesticació. L'estudi d'Igareda, pretén trobar un punt intermedi entre mantindre inalterades les peculiaritats del text original o adaptar-les. L'objectiu principal és en tot moment mantindre el mateix efecte que produeix l'autor del text original.

Igareda destaca els treballs de cinc autors sobre propostes de traducció de referents culturals per elaborar la seua eina metodològica. Entre aquests autors tenim a Newmark (1988: 103), del que Igareda va extraure l'estructura principal de la ferramenta metodològica, Agost (1999: 100-101), Marco (2004: 139), Corteza (2005: 192-193), el qual tracta el seu interès pels aspectes lingüístics i finalment, Molina (2006: 100-1004).

D'altra banda, Igareda també es recolza en treballs d'altres disciplines: els de Nida (1975), Poyatos (1976, 1983), Moreno (2003), Schwarz (2003), amb la seua classificació dels referents culturals que més problemes causen en la traducció, i Villacampa (2004), que va aprofundir en les fórmules de tractament.

Capítol 3: Estratègies de traducció

Pedersen (2005) proposa un model que analitza com es comporten els referents culturals en el procés de traducció en general i en la subtitulació en particular. Segons Pedersen (2005: 1) quan es pretén trobar les normes subjacents en els estudis descriptius de traducció (Toury, 1995) és productiu analitzar les seues característiques. Els *moments de crisi* (com ell anomena) en la traducció presenten problemes de traducció i aquests són moments decisius, on el traductor ha de prendre decisions actives indicatives de les normes i estratègies que utilitza. Aquests moments de crisi tant del text original com del meta estan “connectats” (Toury 199: 38) i ajuden a aclarir el funcionament de moltes normes com la domesticació respecte a l'estrangerització, el grau de funcionalisme, la consciència de l'*escopos* etc.

En el seu model Pedersen recull dades de la investigació d'un centenar de pel·lícules anglòfones i programes de televisió i els seus subtítols escandinaus d'un projecte anomenat *Scandinavian Subtitles* (Pedersen, 2003). La quantitat de subtítols era tal que només en va analitzar els que contenien referències extralingüístiques culturals (ECR en anglès).

Pedersen (2005: 2) defineix aquestes referències com:

Extralinguistic Culture-Bound Reference (ECR) is defined as reference that is attempted by means of any culture-bound linguistic expression, which refers to an extralinguistic entity or process, and which is assumed to have a discourse referent that is identifiable to a relevant audience as this referent is within the encyclopedic knowledge of the audience.

És a dir, són expressions que pertanyen a la realitat, a elements culturals i no al sistema del llenguatge. Però el llenguatge és tan complex, que és difícil delimitar el seu nivell intralingüístic. Per això, l'estudi de Pedersen manté un punt de vista intermedi davant d'aquests temes tant complexos com són el llenguatge i la cultura. Tanmateix, aquests temes superen l'àmbit del seu treball i operen baix una línia simple de demarcació; les obres estàndard de referència.

Sobre aquest tema trobem diversos estudis anteriors, dels quals cal destacar els que es centren en l'estudi dels elements culturals en la traducció audiovisual, com el de Nedergaard Larsen (1993) i el de Orrevall (2004).

L'estudi de Pedersen deu molt al treball de traducció d'elements culturals de Leppihalme sobre les al·lusions i el que ella anomena “culture bumps” (1994, 1997, 2000). A més, en l'estudi de Pedersen la intertextualitat no és un prerrequisit per a la categoria de les ECR, mentre que les al·lusions s'inclouen en les referències interlingüístiques.

Podem mencionar també diversos autors que han tractat les diferents estratègies de traducció; uns dels primers van ser Vinay i Darbelnet (1958/ 2000), qui van excloure dels seus estudis diferents tècniques comuns com el cas de la generalització; una tècnica molt debatuda i tractada pels investigadors des de Levy (1967/ 2000) fins a Venuti (1995).

Aquí l'autor no parla de traduir, sinó de traslladar referències mitjançant estratègies de traducció d'un text original a un text meta, ja que no totes impliquen una traducció. Les estratègies que proposa Pedersen es basen en el que es podria anomenar l'escala de Venuti, que les agrupa des de l'estrangerització fins la domesticació (Venuti, 1995). Tanmateix, Pedersen decideix deixar a banda aquests termes i utilitzar uns més neutrals i així parla d'estratègies “orientades al text original” i “orientades al text meta”.

Entres les diferents estratègies¹ proposades per Pedersen trobem: l'equivalent oficial, la retenció, l'especificació i els seus dos tipus; l'explicitació i l'addició, la traducció directa, la generalització, la substitució i l'omissió. Això vol dir que treballarem amb aquesta proposta de nou estratègies en el model d'anàlisi (vegeu capítol de Metodologia).

L'equivalent oficial és una estratègia diferent, ja que el procés que la distingeix és burocràtic en lloc de lingüístic. Segons «l'autenticació» de Hermans (2003: 39), es requereix una classe d'acord oficial per gent amb autoritat sobre les ECR. A part de per un acord burocràtic, l'equivalent podria aparèixer com una “traducció estàndard, una versió semielaborada del text meta” (Leppihalme, 1994: 94), que podria ser la prova de la seua introducció al llenguatge del TM.

La retenció és l'estratègia més orientada al text original, ja que permet que un element del TO (text origen) s'introdueixi en el TM (text meta). Es marca amb cometes o cursiva, depenent de si és un nom propi (sense marcar o amb cometes) o no ho és (cursiva).

---

1 Traducció proposada per l'autora de les denominacions de les estratègies de Pedersen (2005).

També podria adaptar-se a les convencions del text meta (ortografia) i segons Pedersen és l'estratègia més comuna però no la més apropiada, ja que no ofereix cap orientació cap a l'audiència del TM.

L'especificació consisteix en deixar la ECR sense traduir però afegint-li informació que no apareix en el TO, fent-la d'aquesta manera més específica que la ECR original. Hi ha dos tipus: l'explicitació; la informació afegida es troba latent pel que fa a l'expressió (lletrejar una sigla o un acrònim) i l'addició; on la informació està latent pel que fa al sentit o la connotació de la ECR.

La traducció directa és una estratègia en la qual no s'hi afegeix ni s'elimina res, la semàntica de la ECR original no es modifica. Es classifica en dos tipus depenent del resultat de l'estratègia: el calc; una traducció literal, que podria resultar xocant per a l'audiència del TM (text meta) i la traducció directa amb canvis; xicotets canvis que fan que la ECR siga més discreta i fàcil d'entendre.

La generalització consisteix en substituir una ECR més específica per una més general. Quasi sempre inclou la hiponímia, però en un sentit ampli, ja que segons la forma de la ECR en el TO es podria mantindre la singularitat del referent.

La substitució consisteix en eliminar la ECR del TO i substituir-la per alguna altra cosa. Hi ha dos tipus; la substitució cultural (per una altra ECR) o per una paràfrasi que no incloga necessàriament una ECR.

Toury (1995: 82) assenyala que l'omissió és una estratègia de traducció vàlida i Pedersen la descriu com l'estratègia que consisteix en substituir la ECR del TO per res.

SEGONA PART: ANÀLISI PRÀCTICA

Capítol 4: Metodologia de la investigació i objecte d'estudi

4.1 Procediment

Amb aquest anàlisi tractarem d'extraure i classificar els trets més característics de les estratègies utilitzades per a la traducció dels diferents referents culturals de la pel·lícula, tant al català com a l'espanyol. El que pretenem és comparar les estratègies utilitzades en cada referent cultural en la traducció a les dues llengües i extraure conclusions, pel que fa a la traducció dels referents culturals en concret d'aquest estudi.

Cal mencionar que hem recollit tots els referents culturals que apareixen a la pel·lícula, amb les estratègies utilitzades tant al català com a l'espanyol i els hem classificat segons la categoria a la qual pertanyen. Tanmateix, per motius d'extensió, només inclourem a l'anàlisi els exemples que ens han semblat més significatius per a l'estudi. Tot i així, es podran consultar les fitxes de tots els referents culturals a la part dels annexes.

En primer lloc, hem escollit el corpus, en aquest cas la pel·lícula d'animació *L'Origen dels guardians*, i hem procedit a recollir tots els referents culturals del diàleg original de la pel·lícula (els corresponents subtítols en anglès).

Hem extret els subtítols tant originals (anglès), com les seues respectives traduccions al català i espanyol amb els programes *DVD Decrypter* i *SubRip*, des del DVD original. Amb els documents de la transcripció dels subtítols, hem començat a classificar els referents culturals i les seues traduccions. Tanmateix, el format dels TCR del *SubRip* no eren perfectes, i s'han hagut de revisar amb els TCR del reproductor de vídeo.

4.2 Marc analític

En primer lloc, per a la classificació dels referents culturals recollits utilitzarem la classificació d'Igareda (2011), com hem mencionat al segon capítol del marc teòric. La classificació d'Igareda consisteix en set grans categories temàtiques: ecologia, història, estructura social, institucions culturals, univers social, cultura material i aspectes lingüístics culturals i humor i després, diferents àrees i subcategories dins d'elles (per consultar la taula amb exemples de cada categoria veure l'annex 2).

Com ja explicàvem al tercer capítol del marc teòric, les estratègies de Pedersen (2005) són amb les quals treballarem per a classificar les traduccions dels referents culturals al català i a l'espanyol de la pel·lícula. Pedersen proposa una classificació específica per a la subtitulació i ordena les estratègies des les “orientades al text original” cap a les “orientades al text meta” i aquestes són: l'equivalent oficial, la retenció, l'especificació i els seus dos tipus; l'explicitació i l'addició, la traducció directa, la generalització, la substitució i l'omissió.

Algunes d'aquestes estratègies van més enllà en la classificació i comprenen també un segon, tercer i fins i tot un quart nivell. Els referents culturals que hem analitzat en aquest treball comprenen els següents nivells de classificació de les estratègies²: l'especificació i els seus dos tipus; l'explicitació i l'addició, la traducció directa tipus calc i la substitució cultural i substitució paràfrasi amb el seus dos tipus; sense trasllat de sentit o situacional.

4.3 Justificació de la selecció del corpus

Hem escollit la pel·lícula d'animació *l'Origen dels Guardians* (*Rise of the Guardians*) dirigida per Peter Ramsey, basada en els llibres de l'escriptor William Joyce i estrenada el 2012.

La història està protagonitzada per cinc superherois de la cultura anglosaxona: el Pare Noel, el Conill de Pasqua (Bunny), El Follet de la Son (Sandy), La Fada de les Dents i Jack Gebrat, d'acord amb les traduccions d'aquests referents culturals al català.

---

² Traducció proposada per l'autora de les denominacions del segon, tercer i quart nivell d'algunes de les estratègies de Pedersen (2005).

Aquests guardians llegendaris s'uneixen per primera vegada i lluiten contra Ombra (L'home del Sac), així traduït al català, qui intenta robar els somnis i esperances dels xiquets d'arreu del món.

El fet de buscar una pel·lícula subtitulada al català, ens va limitar la recerca, ja que el mercat de pel·lícules subtitulades al català pot ser limitat i de difícil accés. Aleshores, vam trobar aquesta pel·lícula que no solament està doblada al català, espanyol i anglès, sinó que també està subtitulada als tres idiomes. Un altre fet que ens ha ajudat és la comunicació amb uns dels traductors de la pel·lícula; en concret l'encarregat del guió de doblatge al català. Ens vam posar en contacte amb ell per correu electrònic (veure conversa amb el traductor en l'annex 3) i, tot i que no és l'encarregat dels subtítols, ens va ajudar en fets relacionats amb la informació complementària i contextual.

A més, la pel·lícula recull magnífics exemples de referents culturals des del primer minut, amb els que treballar. Com que hi havia algunes diferències en la traducció d'aquests referents entre el català i l'espanyol, decidirem realitzar un estudi de cas comparant la traducció dels referents en aquestes dues llengües.

La història recull tants referents culturals, perquè els protagonistes provenen de la cultura anglosaxona i per tant, hi trobem diferències, similituds i prou aspectes que comentar en la traducció dels diàlegs. Només amb el nom dels personatges ja hi trobem aspectes culturals i diferències en les tres llengües i durant la història es veu com han adaptat o mantingut diferents aspectes que ajuden a entendre la trama. En tot moment, alguns protagonistes fan referència als personatges que coneixem des de xicotets i que estan presents durant tot l'any en les festes tradicionals com el Nadal i la Pasqua i hi ha altres personatges no tant coneguts en la nostra cultura.

Aleshores, pel que fa a la traducció dels referents culturals aquest film resulta molt adequat i interessant i un molt bon material per estudiar les estratègies que s'han utilitzat en cada cas. És un bon exemple per reflexionar sobre les sensacions que creen les diferents traduccions dels referents culturals en veure la pel·lícula i ens va parèixer un bon exemple, que demostra la importància de la traducció dels referents culturals, perquè pot canviar totalment el missatge que pretén transmetre la pel·lícula.

4.4 Fitxa d'anàlisi

Per a la classificació de cada referent, hem elaborat una fitxa on s'especifica la categoria i estratègia utilitzada en cada cas. La fitxa que hem utilitzat per a la classificació dels referents culturals és la següent:

Núm.		TCR:	
V.S.O:			
V.S.C:		V.S.E:	
Categoria	Estratègia	Categoria	Estratègia

Hem assignat un número per a cada referent, per a trobar fàcilment el referent al qual ens referim durant l'anàlisi. També hem inclòs el TCR corresponent a la intervenció del referent en la versió original (subtítol en anglès) i si aquest es repetia durant la pel·lícula, hem inclòs el temps de totes les intervencions on apareixia aquest referent. Només apareix el TCR del subtítol original, perquè si no hi ha cap diferència en la segmentació dels subtítols, com hem comprovat, coincideix el mateix temps en les tres llengües.

Durant la classificació dels referents, es va detectar que hi havia ocasions on un mateix referent no s'havia traduït de la mateixa manera en totes les intervencions. Per tant, vam decidir analitzar intervenció per intervenció i incloure-les totes. D'aquesta manera, hi haurà fitxes que contindran subfitxes amb tota la informació dels canvis produïts en la traducció d'aquests referents.

Després de la informació del TCR, tenim la versió subtitulada original, la versió subtitulada en català i a continuació, la versió subtitulada en espanyol. Per últim, s'indica la categoria i l'estratègia dels referents al català i a l'espanyol que correspon a cada intervenció.

Capítol 5: Anàlisi del corpus

En aquest capítol analitzarem les fitxes dels referents culturals més destacats, pel que fa a les estratègies utilitzades i a les diferències entre la traducció al català i a l'espanyol. No podem recollir l'anàlisi de totes les fitxes, ja que l'extensió del treball és limitada. Tanmateix, es poden consultar totes les fitxes a l'apartat dels annexes.

En total hem recollit en 74 fitxes els 47 referents culturals que apareixen durant tota la pel·lícula i els hem ordenat amb el seus TCR corresponents. En el cas en què un referent no s'ha traduït de la mateixa manera, hem afegit subfitxes pròpies (1.1, 2.1...) en aquestes intervencions, amb el seu TCR corresponent, com hem explicat al capítol anterior.

Una anàlisi prèvia ens indica que l'estratègia que destaca en la majoria de categories de referents culturals és l'equivalent oficial, ja que moltes de les traduccions dels noms dels personatges provenen de l'acord entre el traductor de doblatge i els traductors dels llibres anteriors a la pel·lícula (veure annex 4). També hi trobem molts referents que pertanyen a la categoria d'univers social (país, regió, carrer...) i aquests també utilitzen la gran majoria l'estratègia de l'equivalent oficial.

En la traducció dels noms d'alguns dels personatges, trobem que l'estratègia de l'omissió es repeteix sovint en algunes intervencions. De vegades es produeix l'omissió al català i altres a l'espanyol, com es pot veure en les corresponents fitxes de l'annex (1.4, 8.1, 9.2, 9.3, 28.2, 35.2). A les conclusions s'expliquen les que considerem causes d'aquestes omissions.

Tanmateix, hi ha intervencions durant la pel·lícula, on apareixen referents culturals i presenten canvis en la traducció, en alguns casos al català i en altres a l'espanyol. Alguns d'aquests casos (en concret, 9) són els que analitzarem a continuació.

Aquest personatge no es considera protagonista, però té prou importància en la pel·lícula. *Pitch Black* (veure fitxes 13 i 13.1 de l'annex) és el malvat que intenta convertir els somnis dels xiquets en malsons. Es denomina *Pitch Black* o *Boogeyman* (veure fitxes 12 i 14 de l'annex), que és així com es coneix entre els nens; *Coco* o *Home del Sac* a l'espanyol i català respectivament. En alguna ocasió també es denomina amb l'abreviatura *Pitch*.

Núm. 12.1		TCR: 07:34	
V.S.O: Hold on, hold on. I thought you said you saw <u>Pitch</u> .			
V.S.C: Un moment. Has dit que havies vist l' <u>Ombra</u> .		V.S.E: ¿No has dicho que viste al <u>Coco</u> ?	
Categoria 2. Història; 5. mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 5. mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Substitució (cultural)

En aquest exemple es produeix un canvi en la subtitulació a l'espanyol. El subtítol en català manté l'equivalent oficial i a l'espanyol s'utilitza l'altre nom amb el que es coneix el personatge. El *Coco* és un personatge popular conegut entre els xiquets de la cultura meta. Per tant, l'estratègia utilitzada en aquest cas és la substitució (cultural).

En el següent exemple trobem el referent, *Guardians*, el nom amb el qual es coneixen els protagonistes de la pel·lícula.

Núm. 6		TCR: 03:30	
V.S.O: Ø			
V.S.C: L'ORIGEN DELS <u>GUARDIANS</u>		V.S.E: EL ORIGEN DE LOS <u>GUARDIANES</u>	
Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u>	Estratègia Especificació (addició)	Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u>	Estratègia Especificació (addició)

En el temps del TCR que hem afegit a la fitxa apareix en la versió original de la pel·lícula un intertítol en anglès. En canvi, en la versió al català i a l'espanyol es subtitula. Per tant, l'estratègia que hem considerat que s'ha utilitzat per a la traducció d'aquest referent és en ambdós llengües l'especificació; ja que s'afegeixen els subtítols per a facilitar la comprensió als espectadors. El TCR d'aquesta fitxa correspon als subtítols en català i espanyol, ja que com comentàvem abans en l'original apareixen intertítols. El mateix cas trobem en la traducció del referent cultural de la fitxa 10 (consultar annex).

Altres personatges que cal destacar són *Man in the Moon*, els *Dingle* i *Bigfoot* o *yeti*. Aquests són els personatges secundaris que apareixen en la pel·lícula. *Man in the Moon* (fitxa 28) és un personatge que també rep en algunes intervencions la denominació amistosa *Manny* (fitxa 28.1 i 28.2 de l'annex) i es caracteritza amb la lluna. Els *Dingle* (fitxa 2) són els follets que ajuden el Pare Noel a fer els joguets i els *Bigfoot* o *yetis* (fitxa 24) també són ajudants del Pare Noel.

Núm. 28		TCR: 21:42, 31:06	
V.S.O: <u>Man in the Moon</u>			
V.S.C: <u>La Cara de la Lluna</u> ... Us parla?		V.S.E: Pero ¿ <u>la luna</u> ... os habla?	
Categoria 2. Història; 5. mites; llegendes i <u>herois</u> .	Estratègia Substitució (paràfrasi situacional)	Categoria 2. Història; 5. mites; llegendes i <u>herois</u> .	Estratègia Generalització

Man in the Moon, com hem comentat, és un personatge caracteritzat per una lluna. L'equivalent oficial trobat en la traducció del llibre de William Joyce (veure annex 4) és l'Home en la Lluna i el *Hombre en la Luna*, al català i espanyol respectivament.

En la pel·lícula, per motius de sincronia, van optar per traduir aquest personatge per la Lluna al català i *la Luna* a l'espanyol, com ens va comentar el traductor amb el que ens vam posar en contacte (veure annex 3). En el cas de la subtitulació al català no trobem una justificació fàcil d'entendre, almenys sense consultar-ho amb la persona que ho va decidir.

Tanmateix, hem optat per considerar que es tracta d'una substitució (paràfrasi situacional), ja que no utilitza cap dels equivalents oficials anteriorment mencionats i no trobem connexió amb el significat del referent cultural original. A l'espanyol trobem l'equivalent oficial utilitzat per al doblatge, però en minúscula. Per tant, s'utilitza l'estratègia de la generalització. El mateix cas en la traducció a l'espanyol el trobem en les fitxes 28.2 i 28.3 (consultar l'annex).

Núm. 2		TCR: 05:29	
V.S.O: <u>Dingle</u> !			
V.S.C: <u>Dingle</u> !		V.S.E: ¡ <u>Dingi</u> ! Haz los preparativos.	
Categoria 2. Història; 5. mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Retenció	Categoria 2. Història; 5. mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Especificació (explicitació)

Dingle, com hem comentat anteriorment són els follets que ajuden al Pare Noel. El nom d'aquests personatges prové de l'onomatopeia *ding, dong*, ja que són follets que tenen campanetes al barret. En aquest referent al català s'ha optat per deixar-ho igual que a l'original amb l'estratègia de la retenció. En canvi a l'espanyol l'estratègia utilitzada és l'especificació (explicitació) expressada per una onomatopeia.

Núm. 24		TCR: 11:26, 12:16	
V.S.O: It says here that they found <u>Bigfoot</u> hair samples			
V.S.C: Aquí diu que han trobat cabells de <u>Peus Grans</u>		V.S.E: ¡Aquí dice que han encontrado muestras de pelo de <u>yeti</u> y su ADN	
Categoria 1. Ecologia; 3. Biologia, fauna (salvatge)	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 1. Ecologia; 3. Biologia, fauna (salvatge)	Estratègia Substitució (cultural)

Els Bigfoot no són exactament igual que els ietis, però els dos són una classe de simis i estan emparentats. Encara que són personatges de la pel·lícula, que ajuden a fabricar els joguets del Pare Noel, els hem classificat dins de la categoria de fauna salvatge. Per tant, pertanyen a la categoria d'ecologia (número 1), a l'àrea biologia (número 3) i dins a la subcategoria de fauna (salvatge).

En aquest exemple s'ha produït un canvi en la traducció a l'espanyol d'aquest referent cultural. Al català es manté l'equivalent oficial i a l'espanyol s'ha decidit substituir-lo per un simi emparentat amb aquest; per tant per un referent relacionat i més conegut en la cultura meta. Per tant, l'estratègia utilitzada és la substitució i en aquest cas la cultural.

A continuació, analitzem un exemple de la categoria d'univers social:

Núm. 5		TCR: 06:03	
V.S.O: Des Moines, we've got a cuspid at <u>23 Maple</u> . Head out!			
V.S.C: Des Moines, tenim un ullal al <u>23 de Maple</u> . Endavant!		V.S.E: Anuncian lluvias. Des Moines: Canino en el <u>23 de la calle Maple</u> .	
Categoria 5. Univers social; 2. geografia cultural; <u>carrer</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 5. Univers social; 2. geografia cultural; <u>carrer</u> .	Estratègia Especificació (addició)

En aquest exemple s'ha produït un canvi en la traducció del referent a l'espanyol. En lloc de deixar directament l'equivalent oficial com s'ha fet al català, han optat per afegir que es tracta d'un carrer, ja que aquest referent no es molt conegut en la cultura meta. Per tant, s'ha afegit més informació en el subtítol i aquesta estratègia la considerem l'especificació, concretament l'addició.

En la categoria de cultura material tenim dos exemples; la fitxa 36, que podem consultar a l'annex i l'exemple que expliquem a continuació:

Núm. 7		TCR: 07:07	
V.S.O: Cookies? <u>Eggnog</u> ? Anyone?			
V.S.C: Galetetes? <u>Ponx</u> ? Qui en vol?		V.S.E: -¿ Galletas ¿ <u>Ponche</u> ? ¿Nadie?	
Categoria 6. Cultura material; 1. Alimentació; <u>beguda</u>	Estratègia Substitució (cultural)	Categoria 6. Cultura material; 1. Alimentació; <u>beguda</u>	Estratègia Substitució (cultural)

L'Eggnog és una beguda dolça popular a l'Amèrica, s'associa a les celebracions nadalenques. També té una versió alcohòlica afegint diferents licors (rom, whisky, brandi, sake) i a l'Europa Central es coneix la seua versió amb conyac. El ponx és un còctel que es pot elaborar amb begudes alcohòliques o no, conté fruita o suc i s'acostuma a beure en celebracions. Tant en la subtitulació al català com a l'espanyol s'ha utilitzat l'estratègia de la substitució cultural, ja que el ponx és més conegut en ambdues cultures meta que l'*eggnog*.

Altres casos que hem considerat que cal explicar:

Núm. 33		TCR: 36:21	
V.S.O: He's none of us! Part of the European division. Ø			
V.S.C: És un dels nostres! Part de la divisió europea.		V.S.E:Es de los nuestros, parte de la división europea. <u>Ça va?</u>	
Categoria 7. Aspectes lingüístics culturals i humor; 4. <u>Expressions pròpies de determinats països.</u>	Estratègia Retenció	Categoria 7. Aspectes lingüístics culturals i humor; 4. <u>Expressions pròpies de determinats països.</u>	Estratègia Especificació (addició)

En aquest referent apareix en pantalla el personatge popular «Ratoncito Pérez» a l'espanyol i «Angelet de les Dents» al català i la Fada de les Dents intervé amb el diàleg que veiem en la fitxa. Hem considerat necessari mencionar què es diu als guions de doblatge, dels quals disposem, per entendre les estratègies de traducció. Aleshores, al guió de doblatge original es diu la frase popular en francès *ça va?*. En la subtitulació al català han decidit no subtitular-ho, igual que als subtítols originals i al doblatge es diu (*Hola Pérez*). Tanmateix, a l'espanyol s'ha decidit subtitular-ho, amb l'estratègia de l'especificació (addició). Al doblatge en espanyol també es diu (*Pérez*).

Núm. 40		TCR: 51:30	
V.S.O: It's the accent, isn't it? Ø			
V.S.C: És l'accent, oi? Ø		V.S.E:Es porque soy <u>australiano</u> , ¿ verdad?	
Categoria 5. Univers social; 2. Geografia cultural	Estratègia Retenció	Categoria 5. Univers social; 2. Geografia cultural	Estratègia Especificació (addició)

En aquest exemple també cal mencionar el doblatge per tal que s'entenga el procés de traducció dels subtítols. El personatge del Conill de Pasqua en la versió original té un accent australià, en canvi en les versions tant al català com a l'espanyol no té cap accent que el diferencia dels altres personatges. Per tant, l'estratègia de traducció que han decidit utilitzar en el cas de l'espanyol és l'especificació (addició), mentre que al català ho han mantingut igual (retenció).

Capítol 6: Resultats i conclusions

L'objectiu d'aquest estudi consistia en l'anàlisi de les estratègies utilitzades en la subtitulació dels referents culturals (en català i espanyol) de la pel·lícula «l'Origen dels Guardians». Els resultats i conclusions que hem obtingut d'aquest estudi, s'han obtingut mitjançant la classificació dels referents per categories i estratègies. Els resultats quantitatius es presenten en la següent taula:

ESTRATÈGIES	V.S.C	V.S.E	CATEGORIES
Equivalent oficial	44	42	2. Història: 51 4. Institucions culturals: 16 5. Univers social: 11 6. Cultura material: 5 1. Ecologia: 3
Equivalent oficial abreviat (calc)	2	1	2. Història: 3
Equivalent oficial i especificació (addició)	0	1	2. Història: 1
Retenció	4	1	2. Història: 2 7. Aspectes lingüístics culturals i humor: 2 5. Univers social: 1
Especificació (explicitació)	0	1	2. Història: 1
Especificació (addició)	2	5	5. Univers social: 4 2. Història: 2 7. Aspectes lingüístics culturals i humor: 1
Traducció directa (Calc)	10	5	2. Història: 10 4. Institucions culturals: 5
Generalització	4	8	2. Història: 9 6. Cultura material: 2 4. Institucions culturals: 1
Substitució (cultural)	3	3	6. Cultura material: 3 2. Història: 1 1. Ecologia: 1 7. Aspectes lingüístics culturals i humor: 1
Substitució (paràfrasi amb trasllat de sentit)	0	2	2. Història: 2
Substitució (paràfrasi situacional)	2	0	2. Història: 2
Omissió	3	5	2. Història: 8

Taula 1: Recompte d'estratègies de subtitulació de referents culturals en espanyol i català

A l'esquerra de la taula es poden veure les estratègies, a continuació el nombre de vegades que s'ha utilitzat l'estratègia en la versió subtitulada al català i després a l'espanyol. Per últim, es pot consultar el nombre de referents que s'han utilitzat en cada estratègia classificats per categories. Les categories queden ordenades de més a menys i amb un sol grup per a les dues llengües, perquè en totes les fitxes el referent cultural en català i espanyol coincideix en la categoria.

La taula següent mostra el nombre total de fitxes i de referents culturals que apareixen en la pel·lícula i el nombre total de referents classificats (contant les subfitxes que contenen canvis en la subtitulació d'alguns d'aquests referents). Per últim, s'exposen el nombre total d'exemples de cada categoria (tant al català com a l'espanyol).

NOMBRE TOTAL DE FITXES		74	
NOMBRE TOTAL DE REFERENTS CULTURALS	47	NOMBRE TOTAL DE REFERENTS CLASSIFICATS	148
CATEGORIES			
2. Història: 92			
4. Institucions culturals: 22			
5. Univers social: 16			
6. Cultura material: 10			
1. Ecologia: 4			
7. Aspectes lingüístics culturals i humor: 4			

Taula 2: Recompte de categories de referents culturals en espanyol i català.

En primer lloc, tractarem de respondre a la primera pregunta d'investigació que ens plantejàvem respecte a les estratègies i categories més i menys predominants.

Pel que fa a les estratègies, trobem que la més utilitzada en la traducció dels referents culturals d'aquesta pel·lícula és l'equivalent oficial. Com es veu a la taula anterior, predomina amb un nombre de 44 exemples al català i 42 a l'espanyol.

Aquesta quantitat tant nombrosa d'equivalents oficials es podria deure al fet que, com comentàvem en capítols anteriors, els protagonistes d'aquesta pel·lícula estan basats en els personatges d'un llibre de William Joyce. El llibre està traduït tant al català com a l'espanyol (veure annex 4) i la traducció de tots aquests referents culturals relacionats amb el nom dels personatges (quasi tots classificats en la categoria número 2 de la taula d'Igareda) es va acordar entre el traductor del doblatge per a la productora de la pel·lícula i els traductors dels llibres (veure annex 3). És a dir, els noms que no apareixien en la pel·lícula, es van haver de traduir en els llibres. Per tant, en la creació dels subtítols ja hi era disponible la traducció d'aquests referents culturals.

La resta d'estratègies es mantenen menys nombroses amb un nombre que no supera els 5 exemples, tant al català com a l'espanyol. Tot i això, destaquen també la traducció directa (calc) i la generalització (de 4 a 10 exemples).

Cal destacar també el cas de l'estratègia de l'omissió, utilitzada 3 vegades al català i 5 a l'espanyol. En tots aquests exemples opten per l'omissió del referent, perquè tot i obviant-lo, s'entén i no altera el significat del referent cultural original. Per tant, l'ús d'aquesta estratègia es podria deure a una de les característiques formals de la subtitulació, comentada en el capítol 1; la limitació de caràcters.

Com es pot veure en els exemples d'omissió de les fitxes 1.4, 8.1, 9.2, 9.3, 28.2, 35.2, les intervencions són ràpides i amb molts caràcters i els referents es poden deduir de la imatge. En els exemples de les fitxes 8.2 i 22.1 l'omissió es pot deure també a una altra de les característiques formals dels subtítols; la repetició dels noms (es pot obviar la repetició en alguns casos). En les dos intervencions es repeteix dos vegades el nom d'un personatge i han optat per l'omissió; per reduir caràcters i llevar un dels noms.

Pel que fa a les categories, destaca la d'història amb 92 referents culturals i 51 d'aquests exemples utilitzen l'estratègia de l'equivalent oficial. Podria ser així perquè la categoria d'història recull l'àrea de mites, llegendes i herois, que és on es classifiquen tots els referents culturals dels noms dels personatges, comentats anteriorment.

Les categories que la segueixen són la d'institucions culturals i la d'univers social amb un nombre de 16 a 22 i també trobem, que en els referents d'aquestes categories hi ha entre 11 i 16 exemples que utilitzen l'estratègia de l'equivalent oficial.

El menor nombre de referents culturals el trobem en les categories d'ecologia i aspectes lingüístics i hi ha altres categories, de les quals no apareix cap exemple en la pel·lícula (per a la resta de categories, veure taula d'Igareda).

Pel que fa a la creació dels subtítols, moltes vegades es generen a partir del doblatge de la pel·lícula (al català i espanyol) i no des dels subtítols originals. Aquest fet podria explicar l'ús d'algunes estratègies utilitzades en la creació dels subtítols d'aquesta pel·lícula. Tanmateix, per confirmar-ho caldria un estudi comparatiu entre la versió doblada i subtitulada, tant al català com a l'espanyol.

En la subtitulació al català, creiem que possiblement no havia estat obra d'un traductor, a causa dels canvis que veiem entre el català i l'espanyol. Després d'una conversa amb el traductor del guió de doblatge de la pel·lícula al català (veure annex 3), vam considerar aquesta possibilitat, ja que no vam poder localitzar al traductor dels subtítols.

Tanmateix, després de l'anàlisi de la subtitulació dels referents d'aquesta pel·lícula creiem que no es tracta d'una subtitulació automàtica, ja que hem recollit fitxes que presenten alguns canvis en la subtitulació al català (amb estratègies com la substitució cultural, substitució paràfrasi situacional...).

Cal destacar que després de realitzar l'anàlisi d'aquest treball, no trobem gran diferència entre la subtitulació al català i espanyol. El nombre d'estratègies utilitzades en una llengua i en l'altra no presenta grans canvis. En català podríem dir que s'han utilitzat per a la subtitulació dels referents culturals més traduccions directes (calcs) i en espanyol en canvi, més generalitzacions. Però, responent a la segona pregunta d'investigació que plantejàvem, els canvis no han sigut significatius.

Amb aquest treball d'investigació, ens adonem de la gran amplitud i complexitat del tema de la traducció dels referents culturals i a més, en aquest estudi afegim les dificultats que puguen sorgir en la subtitulació.

Per tant, responent a l'última pregunta que ens plantejàvem d'investigació, cal dir que és difícil determinar un criteri per a la subtitulació dels referents culturals d'aquesta pel·lícula i dels referents culturals en general. Encara que hem pogut observar com s'han posat en pràctica moltes característiques de la subtitulació i estratègies per a la traducció dels referents, hi ha un gran nombre de factors que no tractem en aquest treball i amb els quals es podria seguir la investigació. Aquest és només un estudi de cas, inicial per a una investigació futura, i la metodologia que hem emprat podria ser utilitzada en investigacions amb corpus més grans.

Durant aquests estudis, he intentat créixer no només com a traductora, sinó com a persona i he après que en aquesta professió, igual que en tantes altres, no es deixa d'estudiar i d'aprendre dia a dia. Amb aquest treball de final de grau, he posat en pràctica molts dels coneixements i competències assolides durant els estudis i sobretot he pogut endinsar-me i gaudir de la subtitulació, una de les modalitats de traducció audiovisual que més m'agraden.

Capítol 7: Bibliografia

AGOST, R. (1999). *Traducción y doblaje: palabras, voces e imágenes*. Barcelona: Ariel.

ANDANA EDITORIAL. Recuperat l'11 de setembre de 2015 de <http://andana.net/autor/william-joyce-ca/>.

CINEDOR. Recuperat l'11 de setembre de 2015 de <http://www.cinedor.es/noticias/fotos-y-descripciones-de-los-personajes-de-el-origen-de-los-guardianes>.

CORTEZA, A. (2005). El tractament dels referents culturals en la traducció catalana de *Gabriela, cravo e canela*. *Quaderns, Revista de Traducció*, 12, 189-203.

EDITORIAL BAMBÚ. Recuperat l'11 de setembre de 2015 de <http://www.editorialbambu.com/public/media/files/cataleg-els-guardians-de-la-infancia-2015.pdf>.

EDITORIAL BAMBÚ. Recuperat l'11 de setembre de 2015 de http://www.editorialbambu.com/ca/livre/nicolau-sant-nord-i-la-batalla-contra-el-rei-dels-malsons_80271101/.

ESPECIALITA EN DOBRAXE. Recuperat l'11 de setembre de 2015 de <http://especialistaendobraxa.com/index.php/2014-04-07-12-48-32/item/lluis-comes-i-arderiu>

GOTTLIEB, H. (1997): *Subtitles, Translation & Idioms*. Copenhagen: Centre for Translation Studies, University of Copenhagen.

HERMANS, T. (2003): "Translation, Equivalence and Intertextuality". In Wasafari: *The Translational Journal of International Writing*. 40 (2003 Winter). 39-41.

IGAREDA, P. (2011). *Categorización temática del análisis cultural: una propuesta para la traducción*. *Ikala* 16 (27), 11-32.

IMDB. Recuperat l'11 de setembre de 2015 de http://www.imdb.com/title/tt0432428/releaseinfo?ref_=tt_dt_dt#akas

LEPPIHALME, R. (1994): *Culture Bumps: On the Translation of Allusions*. Helsinki; University of Helsinki, English Department Studies 2.

(1997): *Culture Bumps*: Clevedon etc: Multilingual Matters Ltd.

(2000): "Caution: Cultural Bumps. On Cultural Literacy as a Goal in Translator Training". In Dimitrova, Englund (ed): *Översättning och Tolkning: Rapport från ASLA:s höstsymposium, Stockholm, 5-6 november 1998*. Uppsala: Universitetsstryckeriet.

LEVY, J. (1967/ 2000): "Translation as a decision process". In Venuti, Lawrence (ed.): *The Translation Studies Reader*. London- New York: Routledge pp. 148- 159.

MARCO, J. (2004). Les tècniques de traducció (dels referents culturals): retorn per a quedarnos-hi. *Quaderns. Revista de traducció*, 11, 129-149.

MOLINA MARTÍNEZ, L. (2006). *El otoño del pingüino. Análisis descriptivo de la traducción de los culturemas*. Castellón de la Plana, España: Publicacions de la Universitat Jaume I.

MORENO, L. (2003). La traducción audiovisual: el subtítulado. Un caso práctico: la subtitulación del capítulo "Speed 3" de la serie *Father Ted*. Proyecto fin de carrera inédito. Granada, Universidad de Granada.

MUNDO. Recuperat l'11 de setembre de 2015 de <http://www.elmundo.es/especiales/2012/11/cultura/guardianes/miedo.html>.

NEDERGAARD- LARSEN, B. (1993): "Culture-Bound Problems in Subtitling". In *Perspectives: Studies in Translatology*. 1993; 2: 207-242.

NEWMARK, P. (1988). *A Textbook of Translation*, Londres, Reino Unido: Prentice- Hall.

NIDA, E. (1975). *Componential Analysis of Meaning. An Introduction to Semantic Structures*. París, Francia: Mouton.

ORREVALL, A. (2004): *Hur hanterar undertextare utomspråkliga kulturelaterade begrepp?* [How do subtitlers handle extralinguistic culturally related notions?]. Unpublished term paper, Stockholm University.

OXFORD DICTIONARIES. Recuperat l'11 de setembre de 2015 de <http://www.oxforddictionaries.com/translate/english-spanish/groundhog>.

PEDERSEN, J. (2003a): *A Corpus-linguistic Investigation into Quantitative and Qualitative Reduction in Subtitles*. Örebro University, unpublished background study.

(2003b): *Scandinavian Subtitles: A Pilot Study Based on the ESIST Project*. Örebro University, unpublished pilot study.

(2005) How is culture rendered in subtitles? In S. Nauert (ed.) *Proceedings of the Marie Curie Euroconferences MuTra: Challenges of Multidimensional Effects of Substituting Cultural References in Subtitling 47 Translation*, Saarbrücken, 26 May 2005. Recuperat de: http://www.euroconferences.info/proceedings/2005_Proceedings/2005_Pedersen_Jan.pdf.

(2007). *How is Culture Rendered in Subtitles?* Heidrun Gerzymisch-Arbogast y Sandra Nauert (eds) (2007). *MuTra 2005 – Challenges of Multidimensional Translation: Conference Proceedings*. Saarbrücken: Advanced Translation Research Center (ATRC), 1-18. Recuperat de: http://www.euroconferences.info/proceedings/2005_Proceedings/2005_Pedersen_Jan.pdf

POYATOS, F. (1976). *Man Beyond the Words. Theory and Methodology of Nonverbal Communication*. Oswego, Estados Unidos: State University College of Oswego.

(1983). *New Perspectives in Nonverbal Communication. Studies in Cultural Anthropology, Social Psychology, Linguistics, Literature, and Semiotics*. Exeter, Reino Unido: Pergamon Press.

SCHWARZ, B. (2003). Translation in a Confined Space. *Translation Journal*, 6/4.

TOURY, G. (1995): *Descriptive Translation Studies – And Beyond*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins.

VENUTI, L. (1995): *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. London- New York: Routledge.

VILLACAMPA BUENO, M. (2004). La traducción de las fórmulas de tratamiento en el doblaje y el subtitulado del francés al castellano. En Merino, R., Santamaría, J. M. y Pajares, E. (Eds), *Trasvases culturales 4: literatura, cine, traducción* (pp. 283-297). Vitoria, España: Euskal Herriko Unibersitatea.

VINAY, J. P. I DARBELNET, J. (1958/ 2000): “A methodology for translation”. Translated by Juan C. Sager and M.- J. Hamel. In Venuti, Lawrence (ed.): *The Translation Studies Reader*, London-New York: Routledge. 84- 93.

WIKIA L'ORIGEN DELS GUARDIANS Recuperat l'11 de setembre de 2015 de http://es.el-origen-de-guardianes.wikia.com/wiki/Jack_Frost.

WIKIPEDIA. Recuperat l'11 de setembre de 2015 de <https://ca.wikipedia.org/wiki/Eggnog>.

ANNEXES

Annex 1: Fitxes dels referents culturals de la pel·lícula:

Núm. 1		TCR: 03:12; 09:47, 09:55, 10:04, 11:54, 11:57, 12:03, 18:46, 24:12, 30:06, 33:37, 33:40, 55:16, 01:08:12, 01:08:17, 01:08:24, 01:08:27, 01:09:16, 01:11:13, 01:13:48, 01:13:54, 01:21:53, 01:14:20.	
V.S.O: My name is <u>Jack Frost</u> .			
V.S.C: Em dic <u>Jack Gebrat</u>		V.S.E: Me llamo <u>Jack Escarcha</u>	
Categoria 2. Història; 5. mites, llegendes, <u>herois</u>	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 5. mites, llegendes, <u>herois</u>	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 1.1		TCR: 59:54	
V.S.O: and <u>Jack Frost</u> , too.			
V.S.C: I <u>Jack Gebrat</u> també.		V.S.E: Y <u>frío</u> también, <u>Jack</u> .	
Categoria 2. Història; 5. mites, llegendes, <u>herois</u>	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 5. mites, llegendes, <u>herois</u>	Estratègia Generalització

Núm. 1.2		TCR: 01:12:15	
V.S.O: The congratulations, <u>Jack Frost</u> , for you are now,			
V.S.C: Doncs felicitats, <u>Jack</u> . Des d'ara		V.S.E: Pues entonces, enhorabuena, <u>Jack Escarcha</u> ,	
Categoria 2. Història; 5. mites, llegendes, <u>herois</u>	Estratègia Equivalent oficial abreviat (calc)	Categoria 2. Històra; mites, 5. llegendes, <u>herois</u>	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 1.3		TCR: 19:06, 21:01, 21:39, 22:57, 23:11, 28:01, 31:55, 33:12, 34:14, 34:55, 38:01, 38:28, 42:08, 44:27, 44:37, 45:23, 45:27, 46:50, 51:41, 52:16, 52:23, 52:32, 52:38, 53:01, 53:32, 53:35, 53:50, 54:31, 55:37, 56:20, 56:32, 56:42, 59:29, 01:00:18, 01:01:56, 01:01:57, 01:02:02, 01:02:20, 01:02:23, 01:02:24, 01:02:42, 01:03:44, 01:09:42, 01:09:44, 01:10:03, 01:11:09, 01:11:37, 01:11:41, 01:12:29, 01:12:36, 01:17:38, 01:21:38, 01:13:53.	
V.S.O: Hello, <u>Jack</u> . I've heard a lot about you.			
V.S.C: Hola, <u>Jack</u> . He sentit a parlar de tu.		V.S.E: Hola, <u>Jack</u> . Me han hablado mucho de ti. ¡Y de tus dientes!	
Categoria 2. Història; 5. mites, llegendes, <u>herois</u>	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 5. mites, llegendes, <u>herois</u>	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 1.4		TCR: 55:24	
V.S.O: More to the point, <u>Jack</u> , what did you do?			
V.S.C: Encara més important, <u>Jack</u> : Què vas fer?		V.S.E: Más bien pregunta... qué has hecho tú. Ø	
Categoria 2. Història; 5. mites, llegendes, <u>herois</u>	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 5. mites, llegendes, <u>herois</u>	Estratègia Omissió

Núm. 1.5		TCR: 42:00	
V.S.O: <u>Frost</u> ?			
V.S.C: <u>Gebrat</u> ?		V.S.E: <u>Escarcha</u> ?	
Categoria 2. Història; 5. mites, llegendes, <u>herois</u>	Estratègia Equivalent oficial abreviat (calc)	Categoria 2. Història; 5. mites, llegendes, <u>herois</u>	Estratègia Equivalent oficial abreviat (calc)

Núm. 2		TCR: 05:29	
V.S.O: <u>Dingle!</u>			
V.S.C: <u>Dingle!</u>		V.S.E: ¡ <u>Dingi!</u> Haz los preparativos.	
Categoria 2. Història; 5. mites, llegendes, <u>herois.</u>	Estratègia Retenció	Categoria 2. Història; 5. mites, llegendes, <u>herois.</u>	Estratègia Especificació (explicitació)

Núm. 3		TCR: 05:57	
V.S.O: <u>Moscow</u> , sector 9. 22 incisors, 18 premolars.			
V.S.C: <u>Moscou</u> , sector 9. 22 incisius, 18 premolars.		V.S.E: <u>Moscú</u> , Sector 9: 22 incisivos y 18 premolares.	
Categoria 5. Univers social; 2. geografia cultural; <u>població</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 5. Univers social; 2. geografia cultural; <u>població</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 4		TCR: 06:03	
V.S.O: <u>Des Moines</u> , we've got a cuspid at 23 Maple. Head out!			
V.S.C: <u>Des Moines</u> , tenim un ullal al 23 de Maple. Endavant!		V.S.E: Anuncian lluvias. <u>Des Moines</u> : Canino en el 23 de la calle Maple.	
Categoria 5. Univers social; 2. geografia cultural; <u>població</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 5. Univers social; 2. Geografia cultural; <u>població</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 5		TCR: 06:03	
V.S.O: Des Moines, we've got a cuspid at <u>23 Maple</u> . Head out!			
V.S.C: Des Moines, tenim un ullal al <u>23 de Maple</u> . Endavant!		V.S.E: Anuncian lluvias. Des Moines: Canino en el <u>23 de la calle Maple</u> .	
Categoria 5. Univers social; 2. geografia cultural; <u>carrer</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 5. Univers social; 2. geografia cultural; <u>carrer</u> .	Estratègia Especificació (addició)

Núm. 6		TCR: 03:30	
V.S.O: Ø			
V.S.C: L'ORIGEN DELS <u>GUARDIANS</u>		V.S.E: EL ORIGEN DE LOS <u>GUARDIANES</u>	
Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u>	Estratègia Especificació (addició)	Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u>	Estratègia Especificació (addició)

Núm. 6.1		TCR: 06:19, 09:25, 10:03, 10:06, 17:24, 19:51, 20:34, 20:58, 24:18, 25:37, 31:57, 47:04, 54:59, 01:04:24, 01:05:50, 01:12:22, 01:13:45, 01:14:23.	
V.S.O: <i>My fellow <u>Guardians</u>,</i>			
V.S.C: <i>Companys <u>guardians</u>,</i>		V.S.E: <i>Amigos <u>guardianes</u>,</i>	
Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u>	Estratègia Equivalent oficial	Categoria Història; llegendes, <u>herois</u>	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 7		TCR: 07:07	
V.S.O: Cookies? <u>Eggnog</u> ? Anyone?			
V.S.C: Galetetes? <u>Ponx</u> ? Qui en vol?		V.S.E: -¿ Galletas ¿ <u>Ponche</u> ? ¿Nadie?	
Categoria 6. Cultura material; 1. Alimentació; <u>beguda</u>	Estratègia Substitució (cultural)	Categoria 6. Cultura material; 1. Alimentació; <u>beguda</u>	Estratègia Substitució (cultural)

Núm. 8		TCR: 07:10, 23:00, 27:50, 29:37, 01:09:35.	
V.S.O: This better be good, <u>North</u> .			
V.S.C: Millor que sigui bo, <u>Nord</u> .		V.S.E: - Ya puede ser bueno, <u>Norte</u> .	
Categoria 2. Història; 5, Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 8.1		TCR: 08:03	
V.S.O: <u>North</u> , I don't have time for this!			
V.S.C: <u>Nord</u> , no tinc temps per a això!		V.S.E: Ya empezamos. No tengo tiempo para esto. Ø	
Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Omissió

Núm. 8.2		TCR: 25:59	
V.S.O: North! <u>North</u> !			
V.S.C: Nord! <u>Nord</u> !		V.S.E: ¡ <u>Norte</u> ! Ø Te lo he dicho, no voy a ir con vosotros.	
Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Omissió

Núm. 9		TCR: 15:50, 19:18, 30:36, 39:27, 01:17:59.	
V.S.O: Right on time, <u>Sandman</u> .			
V.S.C: Just a temps, <u>Follet de la Son</u> .		V.S.E: Justo a tiempo, <u>Creador de Sueños</u> .	
Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 9.1		TCR: 07:11, 07:41, 08:23, 08:47, 19:20, 19:22, 36:07, 39:40, 40:11, 40:12, 40:45, 41:52, 41:55, 44:18, 44:53, 46:53.	
V.S.O: <u>Sandy</u> , thank you for coming.			
V.S.C: <u>Sandy</u> , gràcies per venir.		V.S.E: <u>Sandy</u> , gracias por venir.	
Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 9.2		TCR: 03:52	
V.S.O: Yeah. You said it, <u>Sandy</u> .			
V.S.C: Sí. Tu ho has dit, <u>Sandy</u> .	TCR: 02:19	V.S.E: - Ya, tú lo has dicho. Ø - Mirad,	TCR: 05:25
Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Omissió

Núm. 9.3		TCR: 42:40	
V.S.O: Okay, easy. You can't blame me for trying, <u>Sandy</u> .			
V.S.C: Molt bé, tranquil. No em pots culpar per provar-ho. Ø		V.S.E: No puedes culparme por intentarlo, <u>Sandy</u> .	
Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Omissió	Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 10		TCR: 03:43	
V.S.O: Ø			
V.S.C: <u>POL NORD</u> 300 ANYS DESPRÉS		V.S.E: <u>EL POLO NORTE</u> 300 AÑOS DESPUÉS	
Categoria 5. Univers social; 2. geografia cultural.	Estratègia Especificació (addició)	Categoria 5. Univers social; 2. geografia cultural.	Estratègia Especificació (addició)

Núm. 11		TCR: 07:19, 18:25.	
V.S.O: The Boogeyman was here! <u>At the Pole!</u>			
V.S.C: L'Home del sac era aquí! <u>Al Pol!</u>		V.S.E: -¡El Coco ha estado aquí! ¡ <u>En el Polo!</u>	
Categoria 5. Univers social; 2. geografia cultural.	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 5. Univers social; 2. geografia cultural.	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 12		TCR: 07:23, 08:27, 09:09, 21:21, 21:25, 29:43, 30:23, 32:55, 33:04, 34:14, 38:38, 40:45, 46:50, 51:41, 56:48, 01:01:35, 01:17:27, 01:13:20.	
V.S.O: <u>Pitch</u> ?			
V.S.C: L' <u>Ombra</u> ?		V.S.E: ¿ <u>Sombra</u> ?	
Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 12.1		TCR: 07:34	
V.S.O: Hold on, hold on. I thought you said you saw <u>Pitch</u> .			
V.S.C: Un moment. Has dit que havies vist l' <u>Ombra</u> .		V.S.E: ¿No has dicho que viste al <u>Coco</u> ?	
Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Substitució (cultural)

Núm. 13		TCR: 07:24	
V.S.O: <u>Pitch Black</u> ? Here?			
V.S.C: <u>L'Ombra</u> era aquí?		V.S.E: ¿ <u>Sombra</u> ? ¿Aquí?	
Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u>	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u>	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 13.1		TCR: 59:51	
S.O: <u>Pitch black</u> ?			
V.S.C: <u>Ombra</u> ?		V.S.E: ¿ <u>Oscuro</u> ?	
Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u>	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u>	Estratègia Generalització

Núm. 14		TCR: 07:19, 21:24, 31:23, 01:12:58, 01:15:16, 01:20:00.	
V.S.O: The <u>Boogeyman</u> was here! At the Pole!			
V.S.C: <u>L'Home del sac</u> era aquí! Al Pol!		V.S.E: ¡ <u>El Coco</u> ha estado aquí! ¡En el Polo!	
Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 15		TCR: 07:53, 07:58, 14:19, 32:13, 47:35, 47:52, 49:29, 51:03, 57:03, 57:08, 58:15, 01:10:11.	
V.S.O: three days before <u>Easter</u> because of your belly?			
V.S.C: tres dies abans de <u>Pasqua</u> per culpa del teu estòmac?		V.S.E:¿Me has hecho venir aquí tres días antes de <u>Pascua</u>	
Categoria 4. Institucions culturals; 3. Cultura religiosa; <u>festes</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 4. Institucions culturals; 3. Cultura religiosa; <u>festes</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 16		TCR: 07:56, 07:58, 32:13, 47:52, 01:05:33.	
V.S.O: Mate, if I did this to you three days before <u>Christmas</u> ...			
V.S.C: Nano, si jo et fes això tres dies abans de <u>Nadal</u> ...		V.S.E: Si yo te hiciera esto 3 días antes de <u>Navidad</u> ...	
Categoria 4. Institucions culturals; 3. Cultura religiosa; <u>festes</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 4. Institucions culturals; 3. Cultura religiosa; <u>festes</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 16.1		TCR: 50:48	
V.S.O: Too <u>Christmas-y</u> , mate. Paint them blue.			
V.S.C: Massa <u>nadalenc</u> , nano. Pinta'ls de blau.		V.S.E: Demasiado <u>navideño</u> , colega. Píntalos de azul.	
Categoria 4. Institucions culturals; 3. Cultura religiosa; <u>festes</u> .	Estratègia Traducció directa (calc)	Categoria 4. Institucions culturals; 3. Cultura religiosa; <u>festes</u> .	Estratègia Traducció directa (Calc)

Núm. 17		TCR: 11:37, 11:40, 22:45, 39:19, 39:46, 56:01, 57:45, 01:09:05, 01:10:23, 01:14:12.	
V.S.O: And the <u>Easter Bunny</u> !			
V.S.C: I del <u>Conill de Pasqua</u> !		V.S.E: - Y del <u>Conejo de Pascua</u> .	
Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 17.1		TCR: 11:47	
V.S.O: <u>Easter Bunny</u> , hop, hop, hop!			
V.S.C: <u>Conill de Pasqua</u> , salta, salta!		V.S.E: <u>Conejito de Pascua</u> . ¡Hop, hop, hop!	
Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Generalització

Núm. 17.2		TCR: 07:58, 18:03, 19:02, 22:31, 27:46, 33:49, 41:05, 47:47, 48:59, 01:10:08, 01:19:45, 01:13:16.	
V.S.O: Please, <u>Bunny</u> . Easter is not Christmas.			
V.S.C: Sisplau, <u>Bunny</u> . La Pasqua no és el Nadal.		V.S.E: -Por favor, <u>Bunny</u> , Pascua no es Navidad.	
Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 18		TCR: 14:08, 14:44, 19:05, 31:42, 39:23, 01:09:05, 01:14:15, 01:15:51.	
V.S.O: -Obviously. - And the <u>Tooth Fairy</u> .			
V.S.C: - És clar. I la <u>Fada de les Dents</u> .		V.S.E: -Evidentemente. - Y al <u>Hada de los Dientes</u> .	
Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 18.1		TCR: 13:59	
V.S.O: - Dude, that means cash! - <u>Tooth fairy</u> cash!			
- Això vol dir calés! - Calés de la <u>Fada</u>		V.S.E: - ¡Tío, eso significa pasta! - Pasta <u>del Hada de los Dientes</u> .	
Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Generalització	Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 18.2		TCR: 08:19, 21:14, 29:10, 39:07, 01:16:55.	
V.S.O: <u>Tooth</u> ! Can't you see we're trying to argue?			
V.S.C: <u>Fada</u> ! No veus que estem discutit?		V.S.E: ¡ <u>Hada</u> ! ¿No ves que queremos pelearos?	
Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 18.3		TCR: 38:49	
V.S.O: How you feeling, <u>Toothy</u> ?			
V.S.C: Com et sents, <u>Fada</u> ?		V.S.E: ¿ Cómo te sientes, <u>Hadita</u> ?	
Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Generalització	Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Traducció directa

Núm. 19		TCR: 08:26	
V.S.O: <u>San Diego</u> , sector 2.			
V.S.C: <u>San Diego</u> , sector 2.		V.S.E: <u>San Diego</u> , sector 2.	
Categoria 5. Univers social; 2. Geografia cultural; <u>població</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 5. Univers social; 2. Geografia cultural; <u>població</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 20		TCR: 08:27, 30:54, 30:57.	
V.S.O: Pitch went out with the <u>Dark Ages</u> .			
V.S.C: Au va, nano. L'ombra va desaparèixer <u>fa segles</u> .		V.S.E: Sombra desapareció en la <u>Edad Media</u> .	
Categoria 2. Història; 2. Esdeveniments.	Estratègia Generalització	Categoria 2. Història; 2. Esdeveniments.	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 20.1		TCR: 04:15 (x2)	
V.S.O: No one's been afraid of you since the <u>Dark Ages</u> !			
V.S.C: Ningú no et té por des dels <u>anys foscos</u> !	TCR: 02:42 (x2)	V.S.E: ¡Nadie te tiene miedo desde la <u>Edad Media</u> !	TCR: 05:48 (x2)
Categoria 2. Història; 2. Esdeveniments.	Estratègia Traducció directa	Categoria 2. Història; 2. Esdeveniments.	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 21		TCR: 09:36	
V.S.O: Maybe the <u>Leprechaun</u> ?			
V.S.C: Potser el <u>Leprechaun</u> ?		V.S.E: ¿Será el <u>Duende Irlandés</u> ?	
Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Retenció	Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 22		TCR: 09:37, 09:49	
V.S.O: Please not the <u>Groundhog</u> , please not the Groundhog.			
V.S.C: Que no sigui la <u>Marmota</u> .		V.S.E: Por favor, la <u>Marmota</u> no. La Marmota_no.	
Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 22.1		TCR: 09:37	
V.S.O: Please not the Groundhog, please not the <u>Groundhog</u> .			
V.S.C: Que no sigui la Marmota. Ø		V.S.E: Por favor, la Marmota no. La <u>Marmota</u> no.	
Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Omissió	Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 23		TCR: 11:18	
V.S.O: Hey, guys, wait up! Are you guys coming to the <u>egg hunt Sunday</u> ?			
V.S.C: Nois, espereu! Vindreu a la <u>cacera d'ous diumenge</u> ?		V.S.E: ¡Tíos, esperad! ¿ Vais a salir a <u>buscar huevos el domingo</u> ?	
Categoria 4. Instituciones culturales; 3. Cultura religiosa, <u>creencias populares.</u>	Estratègia Traducció directa	Categoria 4. Instituciones culturales; 3. Cultura religiosa, <u>creencias populares.</u>	Estratègia Traducció directa

Núm. 24		TCR: 11:26, 12:16.	
V.S.O: It says here that they found <u>Bigfoot</u> hair samples			
V.S.C: Aquí diu que han trobat cabells de <u>Peus Grans</u>		V.S.E: ¡Aquí dice que han encontrado muestras de pelo de <u>yeti</u> y su ADN	
Categoria 1. Ecologia; 3. Biologia, <u>fauna (salvatge)</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 1. Ecologia; 3. Biologia, <u>fauna (salvatge)</u> .	Estratègia Substitució (cultural)

Núm. 24.1		TCR: 18:53, 23:12.	
V.S.O: - Put me down. - I hope the <u>yetis</u> treated you well.			
V.S.C: - Deixeu-me. - Espero que els <u>ietis</u> t'hagin tractat bé.		V.S.E: Espero que los <u>yetis</u> te hayan tratado bien.	
Categoria 1. Ecologia; 3. Biologia, <u>fauna (salvatge)</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 1. Ecologia; 3. Biologia, <u>fauna (salvatge)</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 25		TCR: 11:29	
V.S.O: and <u>DNA</u> in Michigan!			
V.S.C: i <u>ADN</u> a Michigan!		V.S.E: ¡Aquí dice que ha encontrado muestras de pelo de yeti y su <u>ADN</u>	
Categoría 6. Cultural material; 8. medicina.	Estratègia Equivalent oficial	Categoría 6. Cultural material; 8. medicina.	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 26		TCR: 17:58	
V.S.O: Been a long time. <u>Blizzard of '68</u> I believe.			
V.S.C: <u>La tempesta del 68</u> , em sembla.		V.S.E: ¡Cuánto tiempo! Desde la <u>ventisca del 68</u> , creo.	
Categoria 2. Història; 2. Esdeveniment.	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 2. Esdeveniment.	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 27		TCR: 18:01	
V.S.O: <u>Easter Sunday</u> , wasn't it?			
V.S.C: El <u>diumenge de Pasqua</u> , oi?		V.S.E: ¿No fue un <u>domingo de Pascua</u> ?	
Categoria 4. Institucions culturals; 3. Cultural religiosa; <u>festes</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 4. Institucions culturals; 3. Cultural religiosa; <u>festes</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 28		TCR: 21:42, 31:06	
V.S.O: <u>Man in the Moon</u>			
V.S.C: <u>La Cara de la Lluna</u> ... Us parla?		V.S.E: Pero ¿ <u>la luna</u> ... os habla?	
Categoria 2. Història; 5. Mites; llegendes i <u>herois</u> .	Estratègia Substitució (paràfrasi situacional)	Categoria 2. Història; 5. Mites; llegendes i <u>herois</u> .	Estratègia Generalització

Núm. 28.1		TCR: 09:12	
V.S.O: <u>Manny</u> , what must we do?			
V.S.C: <u>Lluna</u> , què hem de fer?		V.S.E: <u>Luna</u> ...	
Categoria 2. Història; 5. Mites; llegendes i <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 5. Mites; llegendes i <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 28.2		TCR: 09:30	
V.S.O: Must be big deal. <u>Manny</u> thinks we need help.			
V.S.C: Deu ser important. Necessitem ajut. Ø		V.S.E: Debe de ser algo muy gordo. <u>La luna</u> cree que necesitamos ayuda.	
Categoria 2. Història; 5. Mites; llegendes i <u>herois</u> .	Estratègia Omissió	Categoria 2. Història; 5. Mites; llegendes i <u>herois</u> .	Estratègia Generalització

Núm. 28.3		TCR: 08:45, 21:36, 23:04, 24:18.	
V.S.O: <u>Man in Moon!</u>			
V.S.C: <u>La Cara de la Lluna!</u>		V.S.E: ¡Mi amiga <u>la luna!</u> Sandy, ¿por qué no has dicho nada?	
Categoria 2. Història; 5. Mites; llegendes i <u>herois</u> .	Estratègia Substitució (paràfrasi situacional)	Categoria 2. Història; 5. Mites; llegendes i <u>herois</u> .	Estratègia Generalització

Núm. 29		TCR: 25:56, 28:04.	
V.S.O: We have a problem, mate. Trouble at the <u>Tooth Palace</u> .			
V.S.C: Tenim un problema, nano. Problemes al <u>Palau de les Fades</u> .		V.S.E: Tenemos un problema en <u>el Palacio de las Hadas</u> .	
Categoria 2. Història; 5. Mites; llegendes i <u>herois</u> .	Estratègia Traducció directa	Categoria 2. Història; 5. Mites; llegendes i <u>herois</u> .	Estratègia Traducció directa

Núm. 30		TCR: 28:33, 53:12, 55:35, 56:39, 01:00:15, 01:00:22, 01:05:03.	
V.S.O: Hey, little <u>Baby Tooth</u> , you okay?			
V.S.C: <u>Petita Fada</u> , estàs bé?		V.S.E:Hola, <u>Mini-Hada</u> . ¿Estás bien?	
Categoria 2. Història; 5. Mites; llegendes i <u>herois</u> .	Estratègia Traducció directa	Categoria 2. Història; 5. Mites; llegendes i <u>herois</u> .	Estratègia Traducció directa

Núm. 31		TCR: 29:31	
V.S.O: <u>The Big Four</u> , all in one place.			
V.S.C: Els <u>Quatre Grans</u> , junts.		V.S.E: Los <u>cuatro grandes</u> , todos juntos.	
Categoria 2. Història; 5. Mites; llegendes i <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 5. Mites; llegendes i <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 32		TCR: 36:20	
V.S.O: He's none of us! Part of the <u>European division</u> .			
V.S.C: És un dels nostres! Part de la <u>divisió europea</u> .		V.S.E:Es de los nuestros, parte de la <u>división europea</u> . <i>Ça va?</i>	
Categoria 5. Univers social; 2. Geografia cultural.	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 5. Univers social; 2. Geografia cultural.	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 33		TCR: 36:21	
V.S.O: He's none of us! Part of the European division. Ø			
V.S.C: És un dels nostres! Part de la divisió europea. Ø		V.S.E:Es de los nuestros, parte de la división europea. <u>Ça va?</u>	
Categoria 7. Aspectes lingüístics culturals i humor; 4. <u>Expressions pròpies de determinats països.</u>	Estratègia Retenció	Categoria 7. Aspectes lingüístics culturals i humor; 4. <u>Expressions pròpies de determinats països.</u>	Estratègia Especificació (addició)

Núm. 34		TCR: 39:01	
V.S.O: Check it out, <u>Peter Cottontail</u> .			
V.S.C: Fixa-t'hi, <u>Peter Conill de Bosc</u> .		V.S.E:- ¿Crees que necesito ayuda? - Fíjate, <u>bigotes</u> .	
Categoria 2. Història; 5. Mites; llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Traducció directa (calc)	Categoria 2. Història; 5. Mites; llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Substitució (paràfrasi amb trasllat del sentit)

Núm. 35		TCR: 39:17	
V.S.O: <u>Santa Claus?</u>			
V.S.C: <u>Santa Claus?</u>		V.S.E: ¿ <u>Santa Claus?</u>	
Categoria 2. Història; 5. Mites; llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 2. Història; 5. Mites; llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 35.1		TCR: 01:14:15	
V.S.O: - The Tooth Fairy! -And <u>Santa</u> !			
V.S.C: - La Fada de les Dents! - I <u>Santa</u> !		V.S.E: - ¡Y <u>Santa Claus</u> !	
Categoria 2, Història; 5. Mites; llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Traducció directa	Categoria 2. Història; 5. Mites; llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Equivalent oficial i especificació (addició)

Núm. 35.2		TCR: 01:12:46	
V.S.O: - That's <u>Santa's</u> sleigh. - Wow, it's real!			
V.S.C: - El trineu de <u>Santa</u> ! - És real!		V.S.E: ¡Es de verdad! Ø	
Categoria 2. Història; 5. Mites; llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Traducció directa	Categoria 2. Història; 5. Mites; llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Omissió

Núm. 36		TCR: 40:23	
V.S.O: <u>Candy canes...</u>			
V.S.C: <u>Pals de caramel...</u>		V.S.E: <u>Caramelitos...</u>	
Categoria 6. Cultura material; 1. Alimentació.	Estratègia Traducció directa (calc)	Categoria 6. Cultura material; 1. Alimentació.	Estratègia Generalització

Núm. 37		TCR: 48:04	
V.S.O: <u>Shostakovich</u> !			
V.S.C: <u>Xostakóvitx</u> !		V.S.E: ¡ <u>Shostakovitch</u> !	
Categoria 4. Institucions culturals; 1. Belles arts; <u>música.</u>	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 4. Institucions culturals; 1. Belles arts; <u>música.</u>	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 38		TCR: 49:20	
V.S.O: <u>Peek-a-boo!</u>			
V.S.C: <u>Fet i amagar!</u>		V.S.E:; <u>Cu-cú!</u>	
Categoria 6. Cultura material; 4. Temps lliure; <u>jocs.</u>	Estratègia Substitució (cultural)	Categoria 6. Cultura material; 4. Temps lliure; <u>jocs.</u>	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 39		TCR: 49:52	
V.S.O: <u>Rimsky-Korsakov!</u>			
V.S.C: <u>Rimski- Kórsakov!</u>		V.S.E:; <u>Rimsky Korsakov!</u>	
Categoria 4. Institucions culturals; 1. Belles arts; <u>música.</u>	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 4. Institucions culturals; 1. Belles arts; <u>música.</u>	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 40		TCR: 51:30	
V.S.O: It's the accent, isn't it? Ø			
V.S.C: És l'accent, oi? Ø		V.S.E:Es porque soy <u>australiano</u> , ¿ verdad?	
Categoria 5. Univers social; 2. Geografia cultural	Estratègia Retenció	Categoria 5. Univers social; 2. Geografia cultural	Estratègia Especificació (addició)

Núm. 41		TCR: 01:03:13	
V.S.O: You want to play a game? We're gonna play <u>hopscotch</u> !			
V.S.C: Vols jugar a una cosa? Jugarem a la <u>xarranca</u> !		V.S.E:¿Te apetece jugar? A la <u>rayuela</u> , como cada día.	
Categoria 6. Cultura material; 4. Temps lliure; <u>jocs</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 6. Cultura material; 4. Temps lliure; <u>jocs</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 42		TCR: 01:11:41	
V.S.O: That was good try, Jack. " <u>A</u> " for effort.			
V.S.C: Molt bé, Jack. Un esforç <u>excel·lent</u> .		V.S.E: Buen intento, Jack. Te mereces <u>un diez</u> .	
Categoria 4. Institucions culturals; 4. Educació, <u>elements</u> <u>relacionats</u> .	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 4. Institucions culturals; 4. Educació, <u>elements</u> <u>relacionats</u> .	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 43		TCR: 29:45, 01:21:26.	
V.S.O: Or what? You'll stick a <u>quarter</u> under my pillow?			
V.S.C: O què? Em deixaràs una <u>moneda</u> sota el coixí?		V.S.E: ¿O qué? ¿ Vas a ponerme una <u>moneda</u> bajo mi almohada?	
Categoria 6. Cultura material; 7. <u>Moneda</u> .	Estratègia Generalització	Categoria 6. Cultura material; 7. <u>Moneda</u> .	Estratègia Generalització

Núm. 44		TCR: 55:37, 01:14:00, 01:13:12.	
V.S.O: <i>Happy Easter, Jack</i>			
V.S.C: <i>Bona Pasqua, Jack.</i>		V.S.E: <i>Feliz Pascua, Jack.</i>	
Categoria 4. Institucions culturals; 3. Cultura religiosa; <u>expressions.</u>	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 4. Institucions culturals; 3. Cultura religiosa; <u>expressions.</u>	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 45		TCR: 01:14:00	
V.S.O: - <u>Merry Christmas!</u>			
V.S.C: - <u>Bon Nadal!</u>		V.S.E: -¡ <u>Feliz Navidad!</u>	
Categoria 4. Institucions culturals; 3. Cultura religiosa; <u>expressions.</u>	Estratègia Equivalent oficial	Categoria 4. Institucions culturals; 3. Cultura religiosa; <u>expressions.</u>	Estratègia Equivalent oficial

Núm. 46		TCR: 03:56, 04:25.	
V.S.O: Easter Bunny, <u>hop, hop, hop!</u>			
V.S.C: Conill de Pasqua, <u>salta, salta!</u>	TCR: 02:23, 02:52.	V.S.E: Conejito de Pascua. ¡ <u>Hop, hop, hop!</u>	TCR: 05:29, 05:59.
Categoria 7. Aspectes lingüístics culturals i humor; 3. <u>Elements culturals molt concrets.</u>	Estratègia Substitució (cultural)	Categoria 7. Aspectes lingüístics culturals i humor; 3. <u>Elements culturals molt concrets.</u>	Estratègia Retenció

Núm. 47		TCR: 39:43	
V.S.O: With the <u>Dreamsand</u> , you gumbies!			
V.S.C: Amb la <u>sorra dels somnis</u> , pallús!		V.S.E: Con tu <u>arena</u> , atontado.	
Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Traducció directa (calc)	Categoria 2. Història; 5. Mites, llegendes, <u>herois</u> .	Estratègia Substitució (paràfrasi amb trasllat de sentit)

Annex 2: Taula d'Igareda ³(2011):

Tabla 1 Categorías para el análisis de los referentes culturales en la traducción de textos literarios		
Categorización temática	Categorización por áreas	Subcategorías
1. Ecología	1. Geografía / topografía	Montañas, ríos, mares
	2. Meteorología	Tiempo, clima, temperatura, color, luz
	3. Biología	Flora, fauna (domesticada, salvaje), relación con los animales (tratamiento, nombres)
	4. Ser humano	Descripciones físicas, partes / acciones del cuerpo
2. Historia	1. Edificios históricos	Monumentos, castillos, puentes, ruinas
	2. Acontecimientos	Revoluciones, fechas, guerras
	3. Personalidades	Autores, políticos, reyes / reinas (reales o ficticios)
	4. Conflictos históricos	
	5. Mitos, leyendas, héroes	
	6. Perspectiva eurocentrista de la historia universal (u otro)	Historias de países latinoamericanos, los nativos, los colonizadores y sus descendientes
	7. Historia de la religión	
3. Estructura social	1. Trabajo	Comercio, industria, estructura de trabajos, empresas, cargos
	2. Organización social	Estructura, estilos interactivos, etc.
	3. Política	Cuerpos del Estado, organizaciones, sistema electoral, ideología y actitudes, sistema político y legal
	4. Familia	
	5. Amistades	
	6. Modelos sociales y figuras respetadas	Profesiones y oficios, actitudes, comportamientos, personalidades, etc.

³ Taula extreta d'Igareda (2011- 19, 20 i 21)

	7. Religiones “oficiales” o preponderantes	
4. Instituciones culturales	1. Bellas artes	Música, pintura, arquitectura, baile, artes plásticas
	2. Arte	Teatro, cine, literatura (popular o aprendida)
	3. Cultura religiosa, creencias, tabús, etc.	Edificios religiosos, ritos, fiestas, oraciones, expresiones, dioses y mitología; creencias (populares) y pensamientos, etc.
	4. Educación	Sistema educativo, planes, elementos relacionados
	5. Medios de comunicación	Televisión, prensa, internet, artes gráficas
5. Universo social	1. Condiciones y hábitos sociales	Grupos, relaciones familiares y roles, sistema de parentesco, tratamiento entre personas, cortesía, valores morales, valores estéticos, símbolos de estatus, rituales y protocolo, tareas domésticas
	2. Geografía cultural	Poblaciones, provincias, estructura viaria, calles, países
	3. Transporte	Vehículos, medios de transporte
	4. Edificios	Arquitectura, tipos de edificios, partes de la casa
	5. Nombres propios	Alias, nombres de personas
	6. Lenguaje coloquial, sociolectos, idiolectos, insultos	<i>Slang</i> , coloquialismos, préstamos lingüísticos, palabrotas, blasfemias, nombres con significado adicional
	7. Expresiones	De felicidad, aburrimiento, pesar, sorpresa, perdón, amor, gracias; saludos, despedidas
	8. Costumbres	
	9. Organización del tiempo	
6. Cultura material	1. Alimentación	Comida, bebida, restauración (tabaco)
	2. Indumentaria	Ropa, complementos, joyas, adornos
	3. Cosmética	Pinturas, cosméticos, perfumes
	4. Tiempo libre	Deportes, fiestas, actividades de tiempo libre, juegos, celebraciones folclóricas
	5. Objetos materiales	Mobiliario, objetos en general
	6. Tecnología	Motores, ordenadores, máquinas

	7. Monedas, medidas	
	8. Medicina	Drogas y similares
7. Aspectos lingüísticos culturales y humor	1. Tiempos verbales, verbos determinados	Marcadores discursivos, reglas de habla y rutinas discursivas, formas de cerrar / interrumpir el diálogo; modalización del enunciado; intensificación; intensificadores; atenuadores; deixis, interjecciones
	2. Adverbios, nombres, adjetivos, expresiones	
	3. Elementos culturales muy concretos	Proverbios, expresiones fijas, modismos, clichés, dichos, arcaísmos, símiles, alusiones, asociaciones simbólicas, metáforas generalizadas
	4. Expresiones propias de determinados países	
	5. Juegos de palabras, refranes, frases hechas	
	6. Humor	

Annex 3: Conversa amb el traductor audiovisual (Lluís Comes)⁴:

Lluís Comes és el traductor audiovisual de l'Origen dels Guardians. Ens vam posar en contacte amb ell, per resoldre alguns dubtes sobre la subtitulació de la pel·lícula i la traducció d'alguns referents culturals. A continuació, mostrem alguna de les converses que vam tindre amb ell durant el mes de juliol de 2015 per correu electrònic:

Bon dia,

Em dic Laia, sóc alumna d'últim curs de la universitat Jaume I de Castelló de Traducció i Interpretació. Estic fent el treball final de grau sobre la traducció dels referents culturals respecte als subtítols en anglès, castellà i català de la pel·lícula L'ORIGEN DELS GUARDIANS (Rise of the Guardians, 2012). Segons la fitxa en eldoblatge.com he pogut contactar amb vosaltres, en concret amb Lluís, que si no m'equivoque ets el traductor. M'agradaria demanar si em pogueres facilitar la informació de qui ha estat el subtitulador d'aquesta pel·lícula al català, ja que vull incloure aquesta informació, si és possible, al meu treball d'investigació. Com estic treballant en aquests subtítols, així també podria contactar en cas de dubte.

Moltes gràcies i salutacions!

Hola, Laia,

no sé qui devia subtitular al català la pel·lícula "L'origen dels guardians", és possible que no la subtitulés ningú. A vegades, els estudis agafen el guió de sala de doblatge i fan la subtitulació a partir del doblatge. No és habitual, però pot passar. En aquests casos qui realment decideix què es posa als subtítols no és un traductor si no algú que treballa a l'estudi que es dedica a retallar les frases perquè puguin cabre als subtítols. Repeteixo que no sé si aquest és el cas, en aquesta pel·lícula. Es pot saber que han fet això si veus que el doblatge i els subtítols coincideixen molt i que els canvis són mínims.

Sento no poder-te ajudar més.

⁴ Informació del traductor extreta de les pàgines web: <http://www.eldoblatge.com/> i <http://especialistaendobrase.com/index.php/2014-04-07-12-48-32/item/lluis-comes-i-arderiu>. Consultades el 15 de juliol de 2015.

Bona tarda,

Estic treballant en la traducció de la pel·lícula l'Origen dels Guardians, com et vaig comentar farà un mes. Ja sé que no et vas encarregar de la traducció dels subtítols però igual pense que em pots ajudar. Si et va bé estic intentant descobrir algun article o el llibre on estan traduïts els noms dels personatges per primer cop. Perquè recorde que em vas dir que us vau basar en la traducció dels noms del conte, ja que ja estaven traduïts. Necessite justificar d'aquesta manera com s'han traduït els noms dels personatges. En el cas de Jack Gebrat, Sandy, La Fada de les Dents...els he trobat fàcilment però em costa de trobar per exemple Man in the Moon. A la pel·lícula de vegades s'ha traduït per La Lluna i de vegades per La Cara de la Lluna, en la versió subtitulada. En la versió doblada s'ha traduït sempre per La Lluna. El personatge a l'espanyol he trobat que es diu "El Hombre en la Luna" de la traducció de "The Man in the Moon". Però en canvi, a la pel·lícula ho han traduït per "La Luna". Em resulta interessant.

Gràcies i salutacions!

Hola Laia,

he estat repassant e-mails i fent memòria i pel que es veu molt abans de doblar-se la pel·lícula en català la productora em van demanar una llista de noms traduïts per aprovar-los. Si ja s'havien fet servir en català, volien que fossin els mateixos, si no, que fes una proposta de traducció i ells decidirien si l'aprovaven o no. Vaig traduir els noms, els van aprovar, i aquesta llista va anar a parar a no sé quina editorial. Sé que va servir d'ajuda per a aquells que estaven fent la traducció de no sé quin llibre o llibres sobre els guardians; eren l'Ernest Riera i la Isabel Olid que em van trucar per demanar-me informació sobre altres noms que no sortien a la llista original que havia fet jo, on només hi sortien els principals.

Pel que fa a Man in the Moon, vam decidir doblar-lo sempre per "la Lluna", per no complicar les coses i per no tenir problemes d'ajust (sincronia labial), problema que no existeix al subtitulat, no sé quin nom van deixar al llibre o llibres.

En castellà pot haver passat el mateix que en català, que simplifiquessin el nom de The Man in the Moon per qüestions d'ajust, de sincronia labial.

He posat "Ernest Riera" i "Els Guardians" al Google i m'han sortit uns quants llibres on surten aquests noms, potser això et pot servir.

En fi, si tens cap més dubte, ja ho saps.

Lluís.

Annex 4: Traducció del llibre de William Joyce (català i espanyol)⁵

A continuació, mostrem les traduccions corresponents a l'espanyol i català de la col·lecció de llibres de William Joyce, *The Guardians of Childhood*. La pel·lícula, com comentàvem en el treball, està basada en els personatges d'aquests llibres. En aquest document es presenten totes les històries recollides en la col·lecció de llibres *Els Guardians de la Infància* al català i *Los Guardianes de la Infancia* a l'espanyol. També recull una breu descripció dels personatges principals i de l'autor William Joyce.

Los Guardianes de la Infancia (la versió en espanyol)

⁵ Llibres extrets de les pàgines web: <http://www.editorialbambu.com/public/media/files/catalog-els-guardians-de-la-infancia-2015.pdf>, www.combeeditorial.com/...ia/file/Los_Guardianes.pdf. Consultades el 15 de juliol de 2015.

La desbordante imaginación de William Joyce ha creado una nueva serie que entusiasma a niños y mayores de todas las edades.

Los Guardianes, los protectores de los sueños y esperanzas de los niños de la Tierra, se han convertido en los nuevos héroes de la literatura infantil y juvenil.

Cuando actúan juntos no hay nada ni nadie que pueda con ellos. El malvado Rey de las Pesadillas encontrará en los Guardianes a sus peores enemigos.

Más de 200.000 ejemplares vendidos

Nº 1 en la lista libros más vendidos New York Times

Gran lanzamiento internacional

Espectacular acogida por parte de la crítica

HL

El Hombre de la Luna nació en la espléndida Edad de Oro, una época en la que todos los sueños eran dulces. Su familia vivió feliz hasta el día que fue atacada por el malvado Sombra, el Rey de las Pesadillas. HL perdió a sus padres y se quedó solo en su luna particular, orbitando alrededor de la Tierra. Desde allí, y con la ayuda de su amigo Luz Nocturna, HL se dedicará a proteger los sueños de los niños y se convertirá en el primero de los Guardianes de la Infancia.

Norte-Santa Claus

Antes de ser Papá Noel, San Nicolás era Norte, rufián, temerario espadachín y célebre forajido. Famoso por su destreza en el manejo de toda clase de armas, se dedicaba a buscar y obtener tesoros y riquezas a cualquier precio. No podía decirse que tuviera madera de héroe. Pero los héroes no nacen... los héroes se forjan.

Bunny-Conejo de Pascua

Conejo de Pascua, Bunny para los amigos, es el único emisario de la legendaria hermandad de los pookas, conejos guerreros de tamaño e intelecto imponentes. Bunny domina las artes marciales y es brillante, sagaz y un excavador de túneles extraordinario.

Sombra

Sombra es el Coco que se esconde bajo tu cama y es la razón por la que tienes miedo a la oscuridad. Ha tenido que soportar generaciones de padres que les dicen a sus hijos que no crean en él mientras los Guardianes se llevan todas las alabanzas. Sombra ha decidido cambiar todo eso y ha ideado un plan para conseguir que la gente crea en él en lugar de en los Guardianes: quiere eliminar sistemáticamente a cada uno de los Guardianes y lo que representan, uno por uno, hasta que no quede nada más que el miedo.

William Joyce

La mente más creativa de la literatura del nuevo milenio.

William Joyce, un escritor al que no habrá que perder de vista durante muchos años.

William Joyce ha puesto su sello personal a todo tipo de obras para niños, tanto literarias como cinematográficas.

Entre sus álbumes ilustrados figuran éxitos de ventas como: *George Shrinks*, *Santa Calls*, *Dinosaur Bob and his Adventures*

with the Family Lizardo, *The Leaf Men and the Brave Good Bugs*, *A Day with Wilbur Robinson*, *Bentley & Egg*, y la serie *Rolie Polie Olie*, convertida en un popular programa infantil de televisión que le ha valido nada menos que tres premios Emmy.

Pero Joyce no es solo una figura reconocida en el mundo del cine y la literatura infantiles. Sus ilustraciones han sido en

numerosas ocasiones portada de *The New York Times*, y sus cuadros se exhiben en museos y galerías de arte de Estados Unidos.

Encumbrado por la revista *Newsweek* como uno de los cien personajes a los que seguir en el nuevo milenio, sus impactantes y singulares historias e ilustraciones nos trasladan a mundos llenos de diversión, aventura y fantasía.

Podría ser uno de sus personajes literarios: brillante, soñador, ingenioso.

Su desbordante imaginación le ha llevado a crear los mundos más fascinantes del universo infantil y juvenil.

Además, William Joyce ha puesto su talento creativo al servicio de varias películas, creando personajes tan famosos como los de *Toy Story*, *Bichos* y *Robots*.

En 2012 Joyce ha obtenido un óscar por el cortometraje animado *The Fantastic Flying Books of Mr. Morris Lessmore*, y se ha aventurado en el ámbito interactivo digital con la espectacular aplicación basada en este corto.

En noviembre de este año se estrena la película de DreamWorks *El origen de los Guardianes*, codirigida por William Joyce y Peter Ramsey, basada en la saga original de libros de Los Guardianes que Bambú y Combel editan en exclusiva en castellano.

William Joyce vive en Shreveport, Louisiana, con su esposa Elizabeth y su hijo Jack.

Los libros originales de **Guardianes**

que han inspirado la película

GANADORA DEL PREMIO HOLLYWOOD ANIMATION AWARD 2012

El Hombre de la Luna
William Joyce

Ilustraciones: William Joyce
Traducción: Bel Olid

El Hombre de la Luna no siempre ha sido un hombre, ni siempre ha estado en la Luna. Hace mucho tiempo fue pequeño, hasta que una batalla contra el malvado Sombra, el Rey de las Pesadillas, lo dejó huérfano y le empujó a una aventura que le convertiría en el primer Guardián de la Infancia.

26 x 26,5 cm, 48 páginas
PVP con IVA: 14,90 €
PVP sin IVA: 14,33 €

Edad recomendada **+6**

Nicolás San Norte y la batalla contra el Rey de las Pesadillas
William Joyce y Laura Geringer

Ilustraciones: William Joyce
Traducción: Arturo Peral Santamaría

Un joven bandolero cosaco, sin formación, desarraigado, pero de buen corazón, de nombre Nicolás San Norte, intrépido como nadie, se pasa la vida robando con sus complices por medio mundo. Pero llegará al pueblo de Santoff Claussen, donde libra una batalla con un oso poseído por Sombra, el Rey de las Pesadillas, un personaje oscuro y siniestro que se dedica a atormentar los sueños de los niños.

14,5 x 19,8 cm, 240 páginas
PVP con IVA: 11,90 €
PVP sin IVA: 11,44 €

Conejo de Pascua y su ejército en el centro de la Tierra
William Joyce

Ilustraciones: William Joyce
Traducción: Arturo Peral Santamaría

En la primera entrega de Los Guardianes, Norte, Ombric y Katherine consiguieron derrotar a Sombra, pero no definitivamente. El malvado Rey de las Pesadillas, escondido bajo tierra, planea una cruel venganza y se propone secuestrar a todos los niños de Santoff Claussen. Esta vez Norte, Ombric y Katherine contarán con la ayuda de Conejo de Pascua, Bunny para los amigos, líder de una hermandad de conejos guerreros de tamaño e intelecto imponentes.

14,5 x 19,8 cm, 272 páginas
PVP con IVA: 12,90 €
PVP sin IVA: 12,40 €

Y LA AVENTURA NO HA HECHO MÁS QUE EMPEZAR...

MATERIAL PROMOCIONAL PARA EL PUNTO DE VENTA

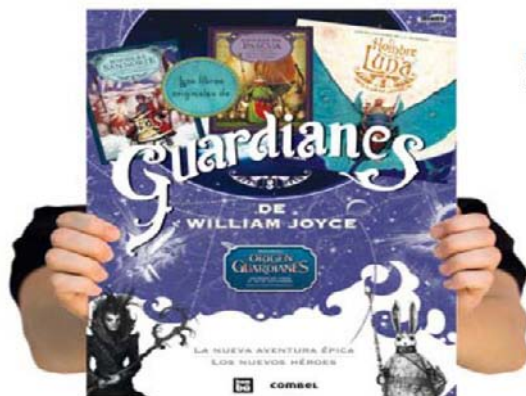
EXPOSITOR
LIBRERÍAS

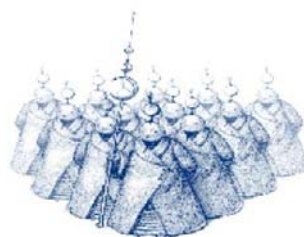
Base: 32 cm

Alto:
170 cm

Profundidad:
27 cm

PÓSTER A3
29,7 x 42 cm

DISPLAY
MOSTRADOR
21 cm x 29,7 cm

*Bambú y Combel se reservan el derecho a cualquier modificación en lo que respecta al material promocional para el punto de venta.

LIFE 1283

«Una reelaboración fabulosa de un mundo de cuento de hadas antiguo, real. Oscuro. Misterioso. ¡Impresionante!»

Maurice Sendak,
creador de *Donde viven los monstruos*, ganador del premio Caldecott.

«William Joyce, para decirlo de forma sencilla, es un genio, y somos muy afortunados de que saque otro libro. *El Hombre de la Luna* está repleto de ternura, de amor y de magia. Es una historia inolvidable que presiento que encontrará su lugar en el corazón de los niños de todo el mundo.»

Brian Selznick,
autor/ilustrador de *La invención de Hugo Cabret*

«Cada libro de William Joyce está pintado de forma más hermosa que el anterior, se ha imaginado con más magia y se ha escrito más deliciosamente. *El Hombre de la Luna* es su última obra maestra. El libro por el que suspirábamos los seguidores de Joyce, jóvenes y mayores.»

Michael Chabon,
autor de *Las asombrosas aventuras de Kavalier y Clay*,
ganador del premio Pulitzer

**bam
bú**

902 107 007

COMBEL

Els Guardians de la Infància (la versió en català)

La desbordant imaginació de William Joyce ha creat una nova sèrie que entusiasma nens i grans de totes les edats.

Els Guardians, els protectors dels somnis i de les esperances dels nens de la Terra, s'han convertit en els nous herois de la literatura infantil i juvenil.

Quan actuen junts no hi ha res ni ningú que els pugui dominar. El malvat Rei dels Malsons trobarà en els Guardians els seus pitjors enemics.

Traduït a 9 idiomes

Núm. 1 en la llista dels llibres més venuts del New York Times

Espectacular acollida per part de la crítica

Els personatges

Sandy - el follet de la son

Sanderson Mansnoozie, Sandy per als amics, havia estat el pilot d'un estel fugaç. Petit i silenciós, Sandy té l'experiència i la fortalesa que els Guardians necessiten desesperadament. Caldrà veure si, amb la calma prodigiosa i l'habilitat per realitzar desitjos que el caracteritzen, és capaç de suportar la foscor a la qual s'enfronten.

Dentiana - la fada de les dents

Dentiana és una guerrera ferotge i encantadora que no tolera les injustícies. Ella i el seu exèrcit d'ajudants es dediquen a recollir i tresorejar les dents caigudes dels nens a canvi d'una moneda. Aquestes dents són molt valuoses perquè contenen tots els records perduts de la infantesa. Us imagineu quin perill, si caiguessin a les mans d'Ombra?

HL - l'home de la lluna

L'Home de la Lluna va néixer a l'esplèndida Edat d'Or, una època en la qual tots els somnis eren dolços. La seva família va viure feliç fins al dia en què va ser atacada pel malvat Ombra, el Rei dels Malsons. HL va perdre els seus pares i es va quedar sol a la seva lluna particular, orbitant al voltant de la Terra. Des d'allà, i amb l'ajuda del seu amic Llum Nocturna, HL es dedicarà a protegir els somnis dels nens i es convertirà en el primer dels Guardians de la Infància.

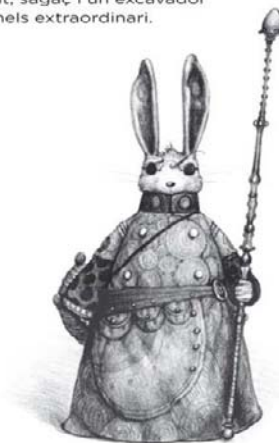

Nord - Sant Nicolau

Abans de ser el Pare Noel, Sant Nicolau va ser Nord, rufià, temerari espadatxí i cèlebre bandoler. Famos per la seva destresa en l'ús de tota mena d'armes, es dedicava a buscar i obtenir tresors i riqueses a qualsevol preu. No es podia dir que tingués fusta d'heroi. Però els herois no neixen... els herois es forgen.

Bunny - Conill de Pasqua

Conill de Pasqua, Bunny per als amics, és l'únic emissari de la llegendària germandat dels pookas, conills guerrers de mida i intel·lecte imponents. Bunny domina les arts marcial i és brillant, sagaç i un excavador de túnels extraordinari.

Ombra

Ombra és l'Home del Sac que s'amaga sota el teu llit i és la raó per la qual tens por de la foscor. Ha hagut de suportar generacions de pares que diuen als seus fills que no creguin en ell mentre els Guardians s'enduen totes les lloances. Ombra ha decidit canviar-ho, tot això, i ha ideat un pla per aconseguir que la gent cregui en ell en comptes dels Guardians: vol eliminar sistemàticament cada un dels Guardians i el que representen, d'un en un, fins que no quedi res més que la por.

William Joyce

William Joyce ha posat el seu segell personal a tota mena d'obres per a nens, tant literàries com cinematogràfiques.

Entre els seus àlbums il·lustrats hi ha èxits de vendes com ara *George Shrinks*, *Santa Calls*, *Dinosaur Bob and his Adventures with the Family Lizardo*, *The Leaf Men and the Brave Good Bugs*, *A Day with Wilbur Robinson* i *Bentley & Egg*, així com la sèrie *Pollie Ollie*, convertida en un popular programa infantil de televisió que li ha valgut ni més ni menys que tres premis Emmy.

Les seves il·lustracions han estat molt sovint portada de *The New Yorker*, i els seus quadres s'exhibeixen en museus i galeries d'art dels Estats Units.

Encimbellat per la revista *Newsweek* com un dels cent personatges que cal seguir en el nou mil·lenni, les seves impactants i singulars històries i il·lustracions ens traslladen a mons plens de diversió, aventura i fantasia.

A més, William Joyce ha posat el seu talent creatiu al servei de diverses pel·lícules d'animació, amb la creació de personatges tan famosos com els de *Toy Story*, *Bestioles* i *Robots*.

El 2012 Joyce va obtenir un Òscar pel curtmetratge animat *The Fantastic Flying Books of Mr. Morris Lessmore*, i es va aventurar en l'àmbit interactiu digital amb l'aplicació basada en aquest curt.

El novembre de 2012 es va estrenar la pel·lícula de DreamWorks *L'origen dels Guardians*, codirigida per William Joyce i Peter Ramsey i basada en la saga original de llibres d'Els Guardians que Bambú i Combel editen en exclusiva en català.

William Joyce viu a Shreveport (Louisiana) amb la seva esposa Elizabeth i el seu fill Jack.

que han inspirat
la pel·lícula

EDAT
RECOMANADA
+6

Sandy

William Joyce

Il·lustracions: William Joyce
Traducció: Bel Olib

L'Home de la Lluna té un problema. La majoria de nits envia raigs de lluna als nens de la Terra i els ofereix una llum inextingible que fa fugir els malsos. Però què passa si hi ha boira o fa núvol? O quan la lluna no és plena i no brilla? Qui cuidarà els nens a la nit? Necessita un ajudant! I ha trobat el que buscava: un homenet dormilega que es diu Sandersen Mansnozie (Sandy per als amics), que pot ser perfecte... si l'Home de la Lluna aconsegueix despertar-lo.

26,3 x 26,3 cm, 48 pàgines
PVP amb IVA: 14,90 €
PVP sense IVA: 14,33 €

Sandy (castellà)

L'Home de la Lluna

William Joyce

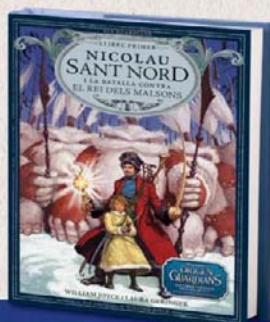
Il·lustracions: William Joyce
Traducció: Bel Olib

L'Home de la Lluna no sempre ha estat un home, ni sempre ha estat a la Lluna. Fa molt temps va ser petit, fins que una batalla contra el malvat Ombra, el Rei dels Malsos, el va deixar orfe i el va empènyer a una aventura que el convertiria en el primer Guardià de la Infància.

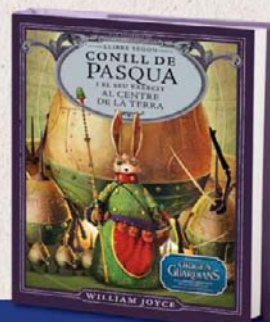
26,3 x 26,3 cm, 48 pàgines
PVP amb IVA: 14,90 €
PVP sense IVA: 14,33 €

El Hombre de la Luna

EDAT
RECOMANADA
+9

Nicolau Sant Nord i la batalla contra el Rei dels Malsos

William Joyce i Laura Geringer

Il·lustracions: William Joyce
Traducció: Ernest Riera

Un jove bandoler cosac, sense formació, desarrelat, però de bon cor, de nom Nicolau Sant Nord, intrèpid com ningú, es passa la vida robant amb els seus camarades per mig món. Però arribarà al poble de Santoff Claussen, on lliura una batalla contra un ós posseït per Ombra, el Rei dels Malsos, un personatge fosc i sinistre que es dedica a turmentar els somnis dels nens.

Disponible en e-book

14,5 x 19,8 cm, 240 pàgines
PVP amb IVA: 11,90 € - PVP sense IVA: 11,44 €

Nicolás San Norte y la batalla
contra el Rey de las Pesadillas

Conill de Pasqua i el seu exèrcit al centre de la Terra

William Joyce

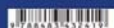
Il·lustracions: William Joyce
Traducció: Ernest Riera

En el primer lliurament dels Guardians, Nord, Ombra i Katherine van aconseguir derrotar Ombra, però no definitivament. El malvat Rei dels Malsos, amagat sota terra, planeja una cruel venjança i es proposa segrestar tots els nens de Santoff Claussen. Aquesta vegada Nord, Ombra i Katherine tindran l'ajuda de Conill de Pasqua, Bunny per als amics, líder d'una germanada de conills guerrers de mida i intel·lecte imponents.

Disponible en e-book

14,5 x 19,8 cm, 272 pàgines
PVP amb IVA: 12,90 € - PVP sense IVA: 12,40 €

Conejo de Pascua y su ejército
en el centro de la Tierra

EDAT
RECOMANADA
+9

NOVETAT

La Fada Reina de les Dents

William Joyce

Il·lustracions: William Joyce
Traducció: Ernest Riera

Després de l'última aventura dels Guardians, semblava que els nens de Santoff Claussen s'havien deslliurat per sempre dels plans malèvols d'Ombra. Però potser aquesta calma no és altra cosa que un estratagema del pèrfid Rei dels Malsons per atacar per sorpresa els nostres amics. El que no sap Ombra és que a la lliga dels Guardians ha arribat un nou fitxatge: la Fada de les Dents, una guerrera ferotge i encantadora que no perdona les injustícies. Ella i el seu exèrcit d'ajudants es dediquen a recollir i tresorejar les dents caigudes dels nens a canvi d'una moneda. Aquestes dents són molt valuoses perquè contenen tots els records perduts de la infantesa. Us imagineu quin perill, si caiguessin a les mans d'Ombra?

Disponible en e-book

14,5 x 19,8 cm, 228 pàgines
PVP amb IVA: 11,90 € - PVP sense IVA: 11,44 €

El Hada Reina de los Dientes

Sandy i la Guerra dels Somnis

William Joyce

Il·lustracions: William Joyce
Traducció: Ernest Riera

Katherine ha desaparegut! Una força misteriosa, la Mare Natura, se'ls va emportar a ella i a Ombra en un remolí de llamps i calamarsa. L'astúcia i la maldat d'Ombra no coneixen límits, i ara sembla que el terrible adversari té una allada en la lluita per convertir les vides de Santoff Claussen en malsons terrorífics. Per sort, de l'illa de la Sorra Dormilega arriba Sanderson Mansnoozle, Sandy per als amics. Petit i silenciós, Sandy té l'experiència i la fortalesa que els Guardians necessiten. Caldrà veure si, amb la calma prodigiosa i l'habilitat per realitzar desitjos que el caracteritzen, és capaç d'aturar Ombra i la Mare Natura abans que Katherine quedi atrapada per sempre en el món dels malsons.

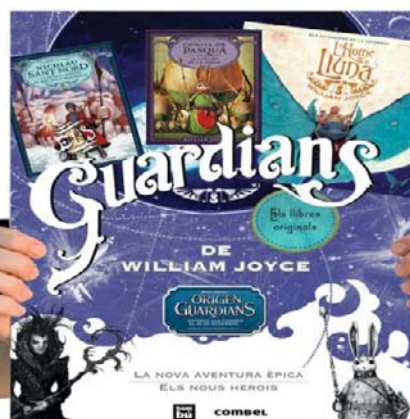
Disponible en e-book

14,5 x 19,8 cm, 240 pàgines
PVP amb IVA: 11,90 € - PVP sense IVA: 11,44 €

Sandy y la Guerra de los Sueños

MATERIAL PROMOCIONAL PER AL PUNT DE VENDA

PÒSTER A3
29,7 x 42 cm

*Bambú i Combel es reserven el dret a fer qualsevol modificació referent al material promocional per al punt de venda.

Alçada:
170 cm

EXPOSITOR LLIBRERIES

DISPLAY SOBRETAULA

21 cm x 29,7 cm

«Una reelaboració fabulosa d'un món de conte de fades antic, real.
Fosc. Misteriós. Impressionant!»

Maurice Sendak,
creador d'*Allà on viuen els monstres*, guanyador del premi Caldecott.

«William Joyce, per dir-ho de manera senzilla, és un geni, i tenim molta sort que tregui un altre llibre. *L'Home de la Lluna* és ple de tendresa, d'amor i de màgia. És una història inoblidable que pressento que trobarà el lloc que li pertoca en el cor dels nens d'arreu del món.»

Brian Selznick,
autor/il·lustrador de
La invenció de l'Hugo Cabret

«Cada llibre de William Joyce està pintat d'una manera més bonica que l'anterior, s'ha imaginat amb més màgia i s'ha escrit més deliciosament. *L'Home de la Lluna* és la seva darrera obra mestra. El llibre pel qual sospiràvem els seguidors de Joyce, grans i petits.»

Michael Chabon,
guanyador del Premi Pulitzer per
The Amazing Adventures of Kavalier & Clay (2001)

**bam
bú**
editorialbambu.com

combel
combeeditorial.com

902 107 007